

27. SZÁM. 1898.

BUDAPEST, JULIUS 3.

45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 forint
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt 1 félévre — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 forint
félévre — 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—
félévre — 2.50

Külföldi előfizetésekhöz a postai
meghatározott vitélő is csatolandó.

AZ ELSŐ MAGYAR NÉPKÉPVESELETI ORSZÁGGYÜLÉS MEGNYITÁSA.

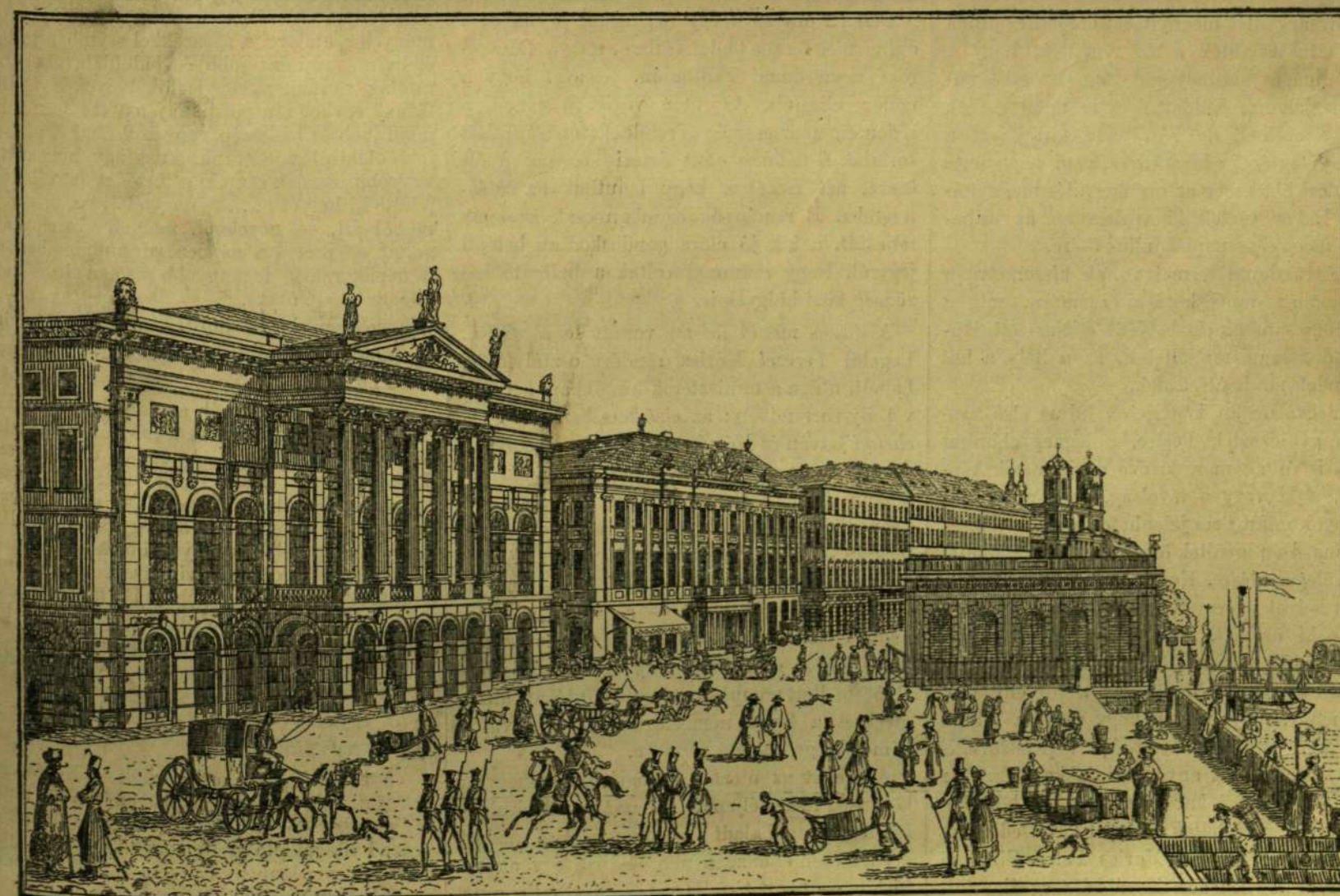
1848 július 5.

A JELEN ÉV az 1848-ra való emlékezések esz-
tendeje. Megünnepeztük márczius tizen-
ötödikét az évfordulóhoz méltó lelkesé-
dével, törvényben örökitette meg — királyával
egyetértve — a nemzet az alapvető 1848-iki
törvények szentesítésének napját. Csaknem
minden nap jubiláris nap ebben az esztendő-
ben, mert az 1848-ki események gazdag sorozatá-
ból mindig akad egy-egy, melyre az emlékezés
felhívja figyelmünket.

A legnevezetesebb s hatásaiban legfontosabb
események egyikének van évfordulója július
5-ikén. Ezen a napon nyitotta meg a népkép-
viseleti alapon összegyűlt első országgyűlést
V. Ferdinánd király meghatalmazott helyettese,
István főherceg nádor. Nevezetes nap ez ha-
zánk történetében. A nemzet megújodását, kü-
lönöző elemeinek egybeolvadását, folszabadi-
tott erőinek érvényesülését, az «egyenlőség, test-
vériség, szabadság» hármas jelszavával meg-
induló nagy korszak kezdetét jelenti. A nem-
zetiségi és nyelvbéli, a hitfelekezeti, a születési,
rang, osztály és vagyon szerinti különbségeket el-
törülte az Európán akkor végig áramlott demok-
rata szellem. Megszüntette a kiváltságos joga-

kat, meg a különleges terheket; jogot, terhet
megosztott igazságosan az ország összes pol-
gárai között; nem volt többé adómentes nemes
ember, és nem többé jobbágy, a kit röghöz köt-
nek, emberi méltóságától megfosztanak. Nem-
zeti, az osztráktól független, de a nemzetnek
felelős kormány lépett az ügyek élére, s a mi
után oly hosszú időn át epedett a magyar:
maga lón urává a maga sorsának.

«A magyar hő vágya teljesült — írja az 1848-ki
hivatalos lap, a *Közlöny*. — A nap, melyre a
nemzetgyűlés meghívott, megjött. E nemzet-
gyűlés kezeiben van az önmegmentés s fentar-
tás reményhorgonya; van-e hát min álmél-
kodni, hogy százezrek, sőt milliók sóvárogtak

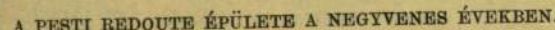
A redoute.

Az «Angol királynő» szálloda.

A görög-keletiek temploma.
Dunagőzhajózási állomás.

A hajónál.

A PEST VÁROSI REDOUTE ÉS AZ AL-DUNASOR 1848-BAN.

Július 4-én gyűltek össze először a redoute-ban előleges ülésre. Korelnökül *Pálóczy* László foglalt helyet az emelvényen, lelkes beszédben fejezve ki örömét, hogy ő nyithatja meg ez országgyűlést, a ki az 1832/36-iki országgyűlésen mint jegyző először írta a törvény szövegét magyar nyelven, s hogy most a tőlünk oly régen elszakított Erdély képviselőit is együtt láthatja az anyaországiakkal. Erre az ideiglenes jegyzői kar megválaszása következett. Korgjegyzők lettek: *Dániel Pál*, *Dedinszky József*, *Irányi Dániel*, *Marics Péter*, *Simonyi Lajos*, *Vojnics Lukács*. Továbbá megválasztották a nádorhoz küldendő 11 tagú küldöttséget s meghallgatták a megnyitási rendjét, melyet *Irányi Dániel* olvasott fel.

A redoute lépcsőjénél a két ház küldöttség várta a nádort Palóczy vezetése alatt. Folytonos lelkes élienzés közben ment fel a nádor a tárgyaló

A mérsékeltebb, de hazafias szellemű német
«Pester Zeitung» sajnálja azokat a jeles férfiakat, a kik ez országgyűlésből kimaradtak.

Im, az egész nagy természet
Örökségül szállt reánk:
Ez a roppant, régi erdő
A mi ősi palotánk.

A bál szépségei közül baronesse Szepessy Jennyt, Takátsy Ilonát s a Sisáry nővéreket: Clairet, Euphemiát és Liskát említi. Ezek utóbb mind a hárman a forradalomban szerepelt tábornokokhoz mentek férjhez; Liska a 13 vér-

E kis táncvizsgálomnak kedves ártatlanságát Madách tudósításának záró-sorai helyezik leg-szebb világításba: „Négy óraker elbúcsuzánk, minek utána a hölgyek többnyire elmentek. Egy része a tánczosoknak haza ment, egy része Jankovicsnál halt, ki Lónyayékhoz közel lakik; én végre, és Beniczky, Menyusnál egynehány párnán a szoba közepén leheveredtünk. A tanár ágáiba egész kommoditással levetkőzve leheveredett és elaludt lármánk dacára; mi hárman pedig Bereczivel (Lónyay Alberttel) a földre terülve tréfák, nevetések, verselések, observa-tiók, észrevételek, tervek, phantásiák, és látma közt reggel hétig virrasztánk. Beniczky akkor

felhúzta Lónyay Menyhért eszmáját és hosszú orral haza ballagott, én pedig kocsira ülve haza vágtaték, s ott tüstént lefeküdtem... Így volt, így múlt, s most néhány emlékezet-képződésen kívül alig jelzi egy vagy két holt csekélyke tárgy, hogy való volt, s nem csalfa álom és képzelet.

Hogy mi volt ez az egy-két csekélyke emléktárgy, nem tudom; de az bizonyos, hogy az a nagy boldogság, mely Madách Imre szívét 1840 farsangján eltöltötte, hosszú tartamú nem lehetett. Néhány hónappal később, 1840 júliusban jelentek meg «Lantvirágok» czímen Madách Imrének Etelkához (Adeline-hez) intézett búsongó, reménytelen szerelmet panaszó versei. Ez a tizenketted réti, alig 72 lapra terjedő füzetke érdekes és igen ritka kis nyomtatvány. Teljes címe: «Lantvirágok, írta Madách. Pesten. Nyomtatta fűsküti Landerer Lajos. 1840.» A címlap bense oldalán a Kölcseyből vett idézet olvasható:

Néktek szent legyen e lant: Amor, Gratia, Phebus,
Aetheri tűz, báj, s hang töletek ömle reá.

A második címlapon van az ajánlás: «Anyámnak ajánlva fiúi tisztelettel», a belsején oldalon Hugo Viktor soraival:

Que le livre lui soit dédié;
Comme l'auteur lui est dévoué.

Különös érdekességét irodalmi szempontból e füzetke annak köszönheti, hogy megjelenése után több mint 20 esztendőn keresztül Madáchnak egyetlen költeménye, drámája, egyáltalán szépirodalmi dolgozata sem látott napvilágot. A «Lantvirágok»-at nyomtatásban követő első munka mindjárt a főmű, «Az ember tragédiája». A közbetűző 20 évnél nagyobb időköz alkotásai az író fiókjában maradtak és csak az író halála után jelentek meg. A «Lantvirágok»-tól «Az ember tragédiája»-ig egy árva szépirodalmi nyom sem jelzi Madách létezését a magyar költészetre nézve. Mint első verseit zöngicsélő ifjú tűnik el, s mint egy nagyszerű világköltemény alkotója lép egy egészen új korszak megkezdésére.

De, úgy látszik, a Lantvirágok sem voltak a nagy nyilvánosságnak szánva; a füzetke példányait Madách rokonai, barátai, iskolatársai között osztotta szét. A zsenge költő-tehetség ezen első rügy-fakadásához komoly bírálattal nyúlani nem lehet, de a kegyeletes életrajzíró bense meghatottsággal lapozgatja Madách első versfüzetét. Ez a zöld boríték, mely a remény színével fűdi egy költő ifjú reménytelen szerelmét, ezek a jámbor, széles, ódon betűk, ezek a sajtóhibák és kihagyott ékezetek, ezek a tisztességes az egyes versek élén: Verseghi, Tóth Lőrincz, Calderon, báró Jósika, Goethe, Bajza, Tibullus, Vörösmarty, Schiller, Szemere és Berzsenyi műveiből, melyek oly világos bepillantást engednek az ifjú költő olvasmányaiába, ez a «bájkorányos és gyászvirágos» kifejezőmód, mely főleg Bajza hatására vall, ezek a megható rim- és nyelvbeli esetlenségek, megkurított szavak, mint: áldza (áldozza), könyörüle (könyörűle), érztem (érzetem), békjel (békejel), élsugár (élet-sugár), melyek minden gyarlóságukkal is egy eszményies korszakra emlékeztetnek, ez a madáchi becsületesség, mely még a légiesség modorában is csak igaz élmények sorozatát, a reményt és kétséget, epedést és csalódást, szomorúságot és halálvágyat hű egymás-utánban tünteti föl: mindez együttvéve oly hangulatot kelt bennünk, mintha nem is a vers volna a fődolog, hanem régi irataink közt kutatva valami drága emléktárgyra akadunk volna, első tiszta ábrándunk valami rég elveszettnek hitt szerelmi zálogára.

Hogy azonban mégis némi fogalmat adjak a

füzetke tartalmáról, hát elmondom, hogy az elejétől végig Etelkának van szentelve. Etelka a templomban, Etelka köznapi körében van benne megdölgölve:

Ha szentegyházi ének hangzatában,
Dicsőülve égni, szent imában
Látom arcát: dőre képzetem
Az ég menyasszonyát sejtíti benne,
Es bizalmam ekkor elrepülne;
Visszadöbben tőle érzetem.

egy-egy pillanatra hiszi, reméli álmának való-sulását, de reménye folyton fog, és versei egyre búsabbak, vigasztalanabbak:

Ki hallgat engem,
Viszonza sóhajim,
S az emberek között
Elértve lángjaim? («Viszhang»)

Egykor menedéket lelt a tavasz ölné, de most visszhangra sehol sem talál:

AZ 1848-IKI ORSZÁGGYŰLÉS MEGNYITÁSA PESTEN, 1848. 5. ÉN. — TERVEZTE BORSOS JÓZSEF. KÖRE RAJZOLTA BETTENKOFFER KÁROLY.

Am ha ekkor köznapi körében
Látom ötöt bájoló szendésében
Élni egyszerűn s oly nőileg;
Mi édesen leng bű s öröm körébe,
Hogy ha minden áldozik feléje,
Ah akkor újra érezni merék.

(Töredék Bürger után.)

Meg van benne énekelve a dálnok, ki hazájának eltipított szegényét küzd, de kinek nincs más jutalma a földön, nincs más vigasza, mint az a boldogító sugár, mely a lányka éjszemből rá derül. Viszontszerelemért epedve, könyörögve

De veszte mindez; éltém útjain
A messze légbe hangzik el szavam,
Nem érti ember! ég nem érti azt!
Szívem nehéz s örök borúban.

(«Búdal»)

Majd elhagyja minden remény. Etelka távozik Pestről, menyasszonya lesz másnak:

Te mégysz s lesír az érzélem utánad,
Lesír az ég! ha napja elborul.
Ah ám nekünk a hajnal éke többé
Dicső mosolyban föl sem is virul.

És ha menyegző reggelén virágot
Fűszes hajadra — sir virága az!
A dálnok élte sorvad e virágon,
S mindenikében egy remény — tavasz.

(«Búcsú».)

A füzet utolsó dalát a fiatal szerelmes egyenesen «Hattyúdál»-nak nevezi:

Isten veled, te szép világ határa!
Én szebb hazába, jobba távozom.

dáchnak egy volt tanulórsa, Kálmánházy Béla kir. táblabíró is, ki negyven évvel ez események után «Emlékezések Madáchról» czímen részletesen ír a Lantvirágokról és Madách viszonzatlan szerelméről:

«E viszonzatlan vonzalom lehetett oka annak is, hogy az I. évi jogtan végeztével, mikor is pályatársai nevében ő vett búcsút a természet-jog és Magyarhon közjogának latin ajkú tanára,

ártatlan és jelentéktelen bókhoz sem vezetett... ismétlem, ez nem volt más, mint a mi mindig volt és lesz, az, hogy ha az iskolai szoros barátságban levők valamelyikének nőtestvére van, abba a pártások egy része biztosan szerelmes.» Viszont azonban Kálmánházy a szívek lapangó drámáját sejteti Etelkáról írt soraiban: «Adeline (Etelka) sejtette, miként atyja, az akkori kor egyik hatalmas embere, belső titkos tanácsos, a gödöllői uradalom hatalmas kormányzója (adminisztrátora), családja nyiladozó rózsáját, Adelinét, a köztük levő valláskülönbség miatt is, különösen az 1840-ben oly nagy port vert vegyes házassági elkeseredett viták behatása folytán, Madách keblére tüzni nem fogja engedni. — Az öreg úr nyakas kalvinista volt.»

Az egész eset az ifjú szívekbe visszafajított dráma hatását teszi. Etelka fölöttébb gyengéd, nemeslelkű teremtés volt, szüleinek engedelmes gyermeke, ki szinte bálványozó tisztelettel csüngött kiváló lelkületű édes anyján. Egy vidéki nemessel való rövid boldogtalan házassága után édes anyjához tért vissza. A mi pedig Madách Imrét illeti, őt épen önzete, büszkesége kényszerítette tartózkodásra. De hogy mily érzélem ragadta meg, kitűnik abból, hogy ő, ki oly kevéssé tört nyilvánosságra, hogy évtizedeken át egy sort sem nyomtatott ki, az Etelkához írt verseinek kiadására elszánta magát. A «Lantvirágok» megjelenése tehát nem annyira a babér után vágó lantos, mint inkább a szerelmes ifjú cselekedete volt, ki, mert mást nem tehet, verseivel hódol imádjottja előtt. De ép ez kölcsönöz oly igazán költői szint a kezdetleges tartalmú füzetkének.

Madách egy darabig még sinlette szerelmi bánatát és egy újabb kis versciklust írt Etelkához. E költemények már igen föltűnő haladást mutatnak a rimelésben és általában a verses forma kezelésében. A csinosabbak ezek között az «Utóhang» és a «Búcsúérzetek» címűek. Életrajzi szempontból figyelmet kelt az «Önvád»:

Oh drága hölgy, álbüszkeségből mért
Nem hallgattam keblemmek jobb szavára,
Bizalmasan és megbocsájtva hűn,
Tőled kérvén irt szívemnek bájára.

Mért hallgattam meg süttögésüket
A közbenjárók vérszes seregének,
Kik két szív közt akként tolonganak,
Mint nap s föld közt gyászfelleget az égnek.

A Lónyayakkal való barátsága különben tovább is épségben maradt. Imre levelezget Menyhérttel, sőt később egy ízben meg is látogatja barátját beregmegei birtokán; viszont Lónyay Albert Madách Imrét már mint fiatal házas keresi föl csesztve boldogságában. Csak a távolság s az idő temetik el lassan az ifjúkori barátságot, és változtatják a pesti szép éveket, a nyolczas czimboraságot, egyetemestül, szerelmi ábrándostul valami elfoszlott költői emlékké, melyre későbbi években mint egy romba dől, visszahozhatatlan tündéralomra gondolunk vissza.

EGY GYLKOSSÁG A CZÁROK PALOTÁJÁBAN.

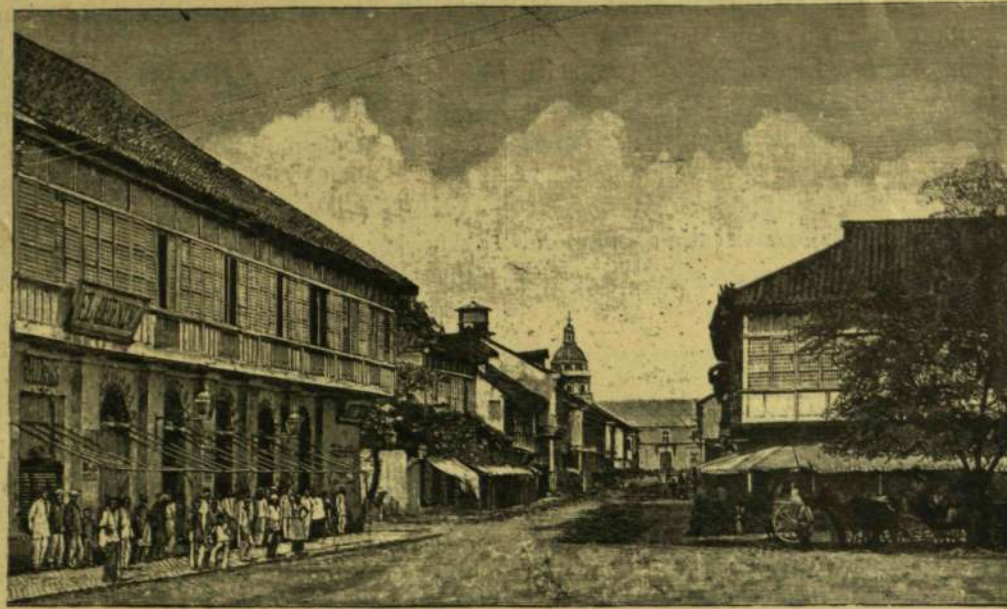
— Legújabb adatok nyomán. —

Oroszország történetének napvilágot látott újabb forrásai, a Voronov hercegek családi levéltára, Szobukov tábornok emlékirata, Langeron-nak a párisi levéltárban levő följegyzései, Bennigsen kéziratai, stb. megdöbbenőleg világítják meg azt a palotaforradalmat, mely e század elején I. Pál czár meggyilkolásával végződött. Maguk a tettesek és a közeli szemlélők szólnak itt meg, hogy kerkedve fitogtassák szörnyű tettüket s rámutassanak az áldozat

Távozott is, no de nem abba a bizonyos szebb hazába, hová a boldogtalan ifjú szerelmesek vágyódnak, hanem Alsó-Szregovára. Nem tért többé vissza az egyetemre tanulórsai közé, hanem otthon, ősi fészkeben, magánúton végezte a második jogi évet. Meglehet, hogy betegsége is oka volt e visszavonulásának, de úgy látszik, hogy mégis főleg mély lehangozása őrítte el Pestről, legkedvesebb barátainak köréből. Ezt a föltevést támogatja Ma-

Virozil Antaltól, jogi tanulmányai folytatására Pestre vissza nem tért, hanem a II. évi jogot magántanítás mellett hon fejezte be.

Lónyay Albert ellenben a szerelem jelentőségét lehetőleg alászállítani iparkodik, s a rendelkezésemre bocsájtott jegyzeteiben ezt írja: «A mi az esetet illeti, az nem volt egyéb, mint egy kis diáknak rajongása, vagy hagyjuk rá, szerelme egy 13 éves gyermekleány iránt, és nemcsak hogy vallomáshoz, de talán még egy

UTCA MANILÁBAN, A KERESKEDŐ-VÁROSRESZBŐL.

vérétől gőzölgő kezökre. Ezek az adatok, melyek részben a «Revue Britannique», részben a «Fraser's Magazine», Sybel történeti folyóirata és orosznyelvű folyóiratok hasábjából lettek legutóbbi időben ismeretessé, szolgálnak alapul a nevezetes esemény alábbi ismertetésére.

Katalin csárnó halála új korszakot nyitott Oroszország történetében. Fia és utódja, Pál kormányzatának első hőstette elkeseredett, ki-méletlen harcz volt az orosz birodalom leggonoszabb ellenségei, a kerek kalapok, frakkok és mellények ellen. Mindjárt a trónralépést követő napon kétszáz rendőr és dragonyos járta be az utcákat a különös parancsból minden járókelőnek fejről leütötték a kalapot, melyeket tüstént megsemmisítettek. Minden frakknak elálló gallérait lemetstették, a mellényeket pedig a káplárok és altisztek kényük-kedvük szerint darabokra szaggatták.

A hadjáratnak hamar vége lett. Tizenkét óra-kor már nem volt látható az utcán kerek kalap. A frakkok és mellények ártalmatlanokká tétettek: ezzer meg ezer lakosa a fővárosnak igyekezett hajadonfővel, szakadozott ruhában, félmeztelenül érni el lakását. Sokan ellenálltak s ezeket ökölsapásokkal és botütésekkel büntették. Semmi mentegetőzés nem használt, határozott utasításba volt adva, hogy minél kiméletlenebbül járjanak el, a kiméletesebb katonákat megbotozással fenyegették.

Mentségére annyi mondható, hogy Pál csárt mindebben inkább az újítás vágyának örülete, semmint a kegyetlenkedés ösztöne vezette. Hogy Pál csárban nem hiányoztak a jobb érzés sugallatai sem, látjuk abból, hogy uralkodása kezdetén első gondolai egyike volt szobáiban az ablaknál rácsot alkalmazni, hova mindenki beledobhassa kérvényét vagy panaszát, melyek-
el ő maga személyesen akart foglalkozni.

De az orosz véralakat ősi durvasága Pál csár egyéniségében egy nyers és barbár kényúr féltelen hatalomszomjával egyesült. A tétlen hallgatásnak az a szerepe, melyre hosszú időn át volt kárhoztatva anyja, II. Katalin csárnó életében, nyomottá, keserűvé tette kedélyét és sokáig visszafojtott uralkodási vágyának tűzhányószerű kitörését készítette elő. Már kevéssel trónralépte előtt egy udvari bálon — írja Katalin csárnó udvari orvosa — úgy viselkedett a Pétervárt levő svéd király iránt, hogy a jelenlevők «majd föld alá sülyedtek szégyenletükben.»

Nem lehetett ily előzmények után váratlan, ha a hatalom korlátlanságától megszállott zsarnok, a ki el volt töltve, hogy akaratát és

szeszélyét minden téren érvényesíti, ellenmondást nem tűrt. Mint Kocsubej írta Bécsbe Rozumovszkyhoz, *nincs nap, hogy a legmagasabb méltóságokat mint valami iskolás gyerekeket össze ne szidná.* A mikor Páris gróf alkanczellár a csár megkérdezése nélkül útlevelet állított ki az osztrák követ egy futárja részére, Pál adjutánsát küldte a grófhhoz, hogy mondja meg neki, hogy «tökfilkő (durák) sem több, sem kevesebb».

De ezek a közönséges durvaságok nem sokára a politikai üldözések határozott színét kezdték magokra öltetni. Egy postán feltört levél, melynek tartalma a csárnak nem tetszett, elég volt arra, hogy a czimzettet, ha véletlenül külföldi volt, erőszakosan a határra hurcoltatta. Ez történt a hessen-rheinfelsi fiatal herczeggel is, mivel atyja nem valami megelégedetten nyilatkozott fia fogadtatásáról.

Hogy a kémekeket kijátszszák, többen vagy tintával, vagy citromlével írták meg leveleiket, melynek láthatóvá tételére előbb szóbeli utasításokat adtak. Így levezett Rozumovszky gróf száműzetéséből Bécsben levő nejevel, így Kocsubej Voronov londoni követtel.

Az még semmi sem volt, hogy csekély fegyelmi vétségekért nemesekeket fosztottak meg jószágaiktól s bilincsekbe verve hurcolták őket kényszermunkára, de megtörtént, hogy egy nap Pétervárról az összes bérkocsikat kiutasították, mivel egyikőknél egy parádé alatt pár pisztolyt és tört találtak.

Nem volt elnézőbb Pál hadserege iránt sem. A legkeményebb testi büntetéseket szabta ki katonáira s a tiszteket legkisebb hibájukért is szigoruan megdorgálta. Gacsinában minden gyakorlat és díszszemle kivégzésekkel volt egybekötve. Jellemző a tisztikar hangulatára nézve, a mit Szablukov említi, hogy *már egészen megszokták minden parádénál pár száz rubelt venni magukhoz, hogy hirtelen száműzés esetén ne legyenek pénz nélkül.* Ő maga — Szoblukov — három ízben segítette ki bajtársait ily körülmények között. Megtörtént, hogy egy egész lovaszrezd, mely a csár vezényszavát nem hallotta, a gyakorló térről volt kénytelen egyenesen Szibériába lovagolni. Csak menetközben érte utól őket a csár futára, a ki kegyelmet vitt számukra.

Pál csár egyik legelső gondja volt az is, hogy eltörölje katonáinak Katalin uralkodása utolsó éveiben elfogadott egyenruházatát és nevetséges torzképeket csináljon belőlük. Turgenyev beszéli többek közt, mint kellett alávetnie magát mind-

járt Pál trónralépte első napján a hajporozás nevetséges műtétének s mily madárijesztőt faragtak belőle a «gacsinai uniformissal». S mikor ő és parancsnoka, Volkonsky ezredes, egy alkalommal nem egészen szabályszerűen jelentkeztek, a csár utasította kamarását, hogy távolítsa el «ezt a két ökröt».

A hadsereg kipróbált tisztjeinek meg kellett érniük, hogy Apraxin tábornok egy lakája, valami Kleinmichel nevű, oktatott tábornagyokat a hadtudományokban. Hat-hét tábornagy ült az asztalnál a hajdani lakáj körül, ki tört orosz nyelven magyarázta az úgynevezett taktikát a sok háborúban megöszült vezéreknek. Minden bölcsesége a fegyverfogásokból, az őrszolgálat aprólékosságaiból, stb. állott.

És milyen volt a csárnak családjához való viszonya? Tudjuk, hogy feleségét Nelidov udvarhölgy miatt elhanyagolta már mint nagyherczeg; Panin gróf kegyvesztetté lön, mivel nem akart alkalmazkodni azon szabályhoz, hogy: «respect pour la Nelidov, mépris pour la grande duchesse.» (Tisztelet Nelidovnak, megvetés a nagyherczegnének.) A nagyherczeg egy alkalommal nyíltan szemébe mondta: «az út, melyen halad, vagy az ajtón, vagy az ablakon át vezet» — mire Panin azt válaszolta, hogy semmi körülmények közt sem fog a becsült útjáról letérni s be sem várva a nagyherczeg elbocsátását, távozott. Czarskoje-Zelóban Pál bottal fenyegette az udvari kertészt, a miért feleségének gyümölcsöt vitt s eltávolította az udvartól Lafermiere könyvtárost és felolvasót, mivel Mária Feodorovna kedvelte.

Nelidovot a koronázás után főügyésének lánya, Lopuchin váltotta fel a csár kegyeiben. Sokan egész plátónak szeretnék tudni ezt a viszonyt, de tény, hogy miután Lopuchin nőül ment Gagarin herczeghez, s ez alkalommal a czártól 100,000 rubel készpénzt, pompásan berendezett, 300,000 rubelre becsült házat, tömérdek brilliántot s ezüstneműt, atyja pedig szintén 100,000 rubelt s 7000 parasztot kapott — rövid időn ismét ott hagyta férjét, hogy egészen a csáré legyen. Pál most három házat vásárolt, azokat összeköttette egymással s berendezette kedvese számára. A csárnónek mit volt mit tennie, csakhogy a meghasonlást még mélyebbre ne ássa, kénytelen volt hizelegni, udvarolni vetélytársnőjének, kinek menyaszszonyi kontyát is, az udvari szokás szerint, mint udvarhölgyének, maga tűzte fel — s kénytelen volt eltűnni, hogy férje kedvese keztyűinek színe után rózsaszínűre füstesse a Mihály-palotát is.

A családi kötelékek teljes meglazulásának ezen sivár képét még jobban elhomályosította a csárnak gyermekeitől való idegenkedése. Igaz, hogy azok is gyűlölték, iszonyodtak tőle, mert tudták, hogy atyjuk ellenük tör, s azért vitette Pétervárra a 14 éves Jenő württembergi herczegét, hogy utódjául nevezze ki; feleségét és fiait, Sándor és Konstantin nagyherczegeket pedig elzárja. Viszont Pál csárnak is oka volt hinni, hogy a csárné nem egészen utasítja el magától hízolgóinak s különösen a Kurakin családnak eselszövéseit, kik benne egy új Katalin, Oroszország uralkodó csarnőjét szerették volna ünnepleni. A sötét gyanu lázas képei, a hatalomféltés örülete odáig vitték a csárt, hogy a felesége termeibe vezető átjáratot befalaztatta s az ezt végző építész fogságba küldte. Mások szerint azonban az ajtót nem falazták be, csak elzárták, úgy hogy a csárnó a tragédia utolsó jelenetében azon át jelenhetett meg férje véres tete-ménél.

Hogy a csár maga is valami nagy csinyt tervezett vélt vagy valódi ellenségei eltiprására,

azt megerősítik azok a szavai, melyeket a szép Gagarin herczegnő előtt ejtett el. Bernhadi szerint állítólag ezeket mondta egy alkalommal: «Nemsokára kénytelen lesznek olyan fejeket ültetni le, melyek valaha drágák voltak előttem.» Erre a szándékára mutat az is, hogy Pahlen grófnak mint katonai kormányzóznak személyes biztonsága érdekében írásbeli parancsot adott a nagyherczegek elfogatására.

Igy készül elő lassan a nagy történeti dráma, így kovácsolódnak egymásba kapcsolódó lánczszemei. A kitörni készülő katasztrófa végső feszültségében, mint ugrásra kész tigrisek állnak egymással szemben a halálos ellenfelek.

Valaminek történnie kellett; valami fordulatnak bekövetkezését mindenki sejtette a kóros izgalom, az ideges nyugtalanság ezen pillanataiban, melyek a zsarnoki vak dölyf zsibbasztó nyomását kísérték. De melyiké legyen az első csapás, melyik kéz emelkedjék föl először, hogy felrobbantsa a megásott akná?

Mindenki remegett, mindenki féltette életét, a kunyhóktól kezdve föl a palotákig. De legjobban maguk a nagyherczegek. Szablukov beszéli, hogy úgy Sándor, mint Konstantin nagyherczegek annyira félték atyjuktól, hogy *halálsápadtak lettek és reszkettek, ha csak haragosa nézett is rájuk.* De különösen Sándornak voltak rettenetes gyötrelmei és álmatlan éjszakai, hogy gyöngye látása és nehéz hallása következtében valami hibát ne ejtsen. De így volt mindenki. Kocsubejnek, Rosztopeninnak és másoknak a nap minden idejében készen állott kocsi-jok, hogy az első jelle menekülhessenek.

(Vége következik.)

A FILIPPINI-SZIGETEK LAKÓI.

A ma oly sokat emlegetett Filippini-szigetek néprajzi szempontból a legérdekesebb tartományok közé tartoznak. Nem azért, mivel az utjabban beköltözött gyarmatosok között föltaláljuk Európa minden népének fiait s azonkívül kínaiakat, japánokat és arabokat is, különösen pedig kínaiakat igen nagy számmal, s nem is azért, mivel ezek közül nagyobb részt csak férfiak költözvén ide, a vérvégvülés is nagyon mutatkozik, mint Kelet-Ázsiának minden nevezetesebb pontján, — hanem azért, hogy maguk a benszültöttek is rendkívül sokféle eredetűek. A tudósok a szigetszoporton eddig mintegy 40 különböző s egymástól testalkatban, szokásokban és nyelvben egyaránt nagyon eltérő törzset különböztetnek meg s ezek közül nem egy oly sajátosság nép van, melynek hovatarozása felől Blumentritt alapvető kutatásai óta nagyon sokat irtak össze a nélkül, hogy a kérdést megfejtették volna.

Magán a főszigeten, Luzonban, legnagyobb számmal vannak a *tagalok*, az innen délre fekvő szigetekben a *visajók*, s ez a két nagy törzs az összes lakosságnak csaknem két harmadát teszi; ezeken kívül még leginkább érdekesek a harcziás *zulus*, kiknek Borneo felé eső szigetét a spanyolok csak a jelen század második felében csatolhatták a filippini gyarmatokhoz hosszas küzdelem után, melyben a mohamedán vallású zulu szultánok nagy vitézséget tanúsítottak; továbbá a hegyek között lakó *negritók*, kikről ma általában az a nézet, hogy a szigetszoport őslakói, kiket a leginkább malajai törzshöz tartozó többi benszültöttek a spanyolok térfoglalása előtt szorítottak ki eddigi lakóhelyeikből.

Ezek a *negritók*, kik sötét barna arczbőrűkről s a négerhez hasonló alakjukról nyertek ezt az elnevezést, voltaképpen pápuák s nagyon hasonlítanak Uj-Guinea ősi lakóihoz, bár azoknál már valamivel fehérebbek. Jellemző sajátosságuk, hogy leginkább megmaradtak a Filippini-szigetek összes lakói közül ősi állapotukban. A nagyobb rész még valóságos nomád, a hegyek között nyomorult kunyhókban él, melyekkel gyakran költözik; egyedüli öltözetük a derék s egyedüli eszközüik a bambusz-nádból készült ívópohár, meg a mérgezett nyíl. A legtöbb ily negritó tetovája a testét; méz,

MANILAI UTCA.

vadhús, hal, vad gyümölcs és gyökér a tápláléka, és semmi mást nem gyűjt, mint viaszkot s azt is csak azért, hogy rajta a szomszédos városokban dohányt és beteldiót vásároljon, melyeket nagyon szereti, sőt a szivart sajátságosan még jobban szereti úgy, ha égő végét tarthatja szájüre-gében. Az a pár ezer negritó, ki már letelepedett s bizonyos fokig fejlettebb nép, szintén alacsony fokán áll a műveltségnek; nagy ritkán szegődik szolgának s inkább koldul vagy napszámoskodik, mint hogy rendszeresen dolgozzék. Igen kevés köztök a földmivelő is. Különben gyenge testalkata nem is engedi meg a nehéz munkát; legszívesebben veszi, ha küldöncznek használják, mert gyalogolni jól tud, sőt hajlékony testével még különböző mutaványokat is képes elvégezni, például lábújaival mindent könnyen felvesz a földről. Még a vadászatot is csak szükségből űzi, bár mérges nyilalaival könnyen megöl az állatot, mely egy kis seb után rendkívül szomjúságot kap, de ha iszik, azonnal elpusztul. A negritó az elhalt állatból kivágja s eldobja a megsebesített részt, a többi mind megeszi.

A letelepedett negritók 50—60 főből álló törzsekben együtt laknak egy-egy öreg ember vezetése alatt, de különben kommunisztikus szervezeten. A hittérítő spanyol papok, a hol lehet, megtérítik őket, de a keresztység keveset változtat erkölcsükön. A házasságot ősi szokásuk szerint akkor is érvényesnek tartják, ha a jegyes-pár felkuszik egy fára s az alúl álló főnökök a galyakat addig hajtják, míg a pár homloka össze nem ér. Erre leszállítják, fegyveresen körül tánczolják őket s kész a lakodalom is. A temetésnél már több a szertartás. Egy kivájt fatörzsben helyezik el a halottat, hozzáteszik fegyvereit s dohányát, a sir fölé lombokat tűznek s azután az egész gyászoló közönség neki iramodik, hogy a halált okozó gonosz szellemet bosszút álljon, az előtalált első élő lényt, állatot vagy embert megölik, s ekkor nyugalma van a halottnak.

A többi törzs között kétségtelenül legműveltebbek a *tagalok*, kiket már inkább európai parasztokhoz s kisiparosokhoz lehet hasonlítani. Ezek mind keresztényen katolikusok s nagyobb részt igen buzgó hívők, oly annyira, hogy egyházukért rendkívül nagy áldozatokra is készek. A tagalok vidékein mindenütt a templom, vagy egy-egy nagy zárda a legszebb épület, s ezek rendszeren az egyedüli kőházak is. Minden tagál házában van egy-egy szent kép vagy szobor, melynek elefantensontból vagy tömör aranyból készült részei sokszor igen nagy értékűek; mindenki hord magán különböző olvasókat, de egy-ütt amuletteket is, mert hiszen a vakbuzgóság nagyon összefér a babonával és a kísértetek tiszteletével. A tagál már nagyobbbrészt európaias ruhában jár, különösen ünnepeken, bár azért jobban szereti, ha meleg vidéken csizmát nem kell húznia s vagy meztelen jár, vagy papucsban. Előkelőségét inkább a cziczomákkal akarja kitüntetni, melyeket fejére, nyakára s olykor lábára is rak. Testét nem tetovája, de ruháját igyekszik keeses redőbe szedni, hogy jobban hasson, s arczát szépitgeti, hogy fehérebb legyen.

A tagalok műveltség tekintetében sem álla-

nak alantabb, mint meghódítóik, a spanyolok. Ez azonban nem valami nagy dolog, mert hiszen a Filippini-szigeteken letelepedett spanyolok nagyobbrészt meglehetősen kétes értékű kalandorok, kik minden vással többet foglal-koznak, mint a munkával, vagy az olvasással. A tagalokról általában azt hiszik, hogy rendkívül restek, különösen a férfiak, kiknek egyedüli vágyuk, hogy napról-napra megélhessenek. S mivel ezen az áldott vidéken két nap alatt kereshetnek annyit, a mennyiből egy hétre való rizsük s más csekély szükségletük kikerül, egy húzomban két napnál tovább a világról sem dolgoznak, e helyett kényelmesen töltik idejüket szivarozgatva, társalkodva és zenélve. Mert a zenét igen szeretik. Még a szegényebbek házában is van zongora, vagy legalább bambuszfából készült gitár és hárfá s este ezek mellett mulatoznak. Csak két szenvedélyük erősebb: a kakasviadal, meg a koczkajáték. A kakasviadal mindennapi mulatság; igen sok tagál oly annyira szereti harcziás, kiélesített karmú kakasát, hogy folyvást ölben hordja s csak a templomba me-netkor köti ki vagy adja másnak őrzetében. A koczkajáték és lutri is oly kedves előtűk, mint a nápolyi lazzaroniknál, kikhez különben is sokban hasonlítanak. Vannak a nagyobb helyeken színházak is, melyekben rendszeren csak műkedvelők adnak elő roppant hosszú, néha 3 napra és éjjelre terjedő darabokat, melyeknek főtárgya az, hogy egy mohamedán tengeri rabló (a zulu szigetek lakói voltak ilyenek) vagy egy mór beleszeret egy keresztény leányba s különböző kalandok után vagy megölik, vagy áttér és buzgó keresztény lesz. Sokkal munkabíróbbak és szorgalmasabbak a nők. Legmunkásabb az olyan házaspár, kik közül a férfi kínai, az asszony pedig tagál nő.

A tagál nők különben igen csinos alakúak szép olajbarna arccal, vidám tekintetű ragyogó szemekkel, tél vállakkal s gyönyörű apró kezekkel és lábakkal. Fő ékességük a dús hajuk, melyet a lányok egy ágba fonva eresztenek le a hátukon, az asszonyok ellenben kontyúá csavar-nak a fejük búbján. Kivált a leány napjában tiszser is kibontja s újra fonogatja szép haját. Rendkívül szereti a tagál nő a czifrázkodást. Ékszeréért oda adná a mennybéli üdvösségét is. A legszegényebb nő is kész minden önneg-tagadásra s a legterhebb munkára is egy-egy csekély ékszerért, vagy egy ünneplőnek való himzett ingvallért. Sokban hasonlít a tagál nő a japán nőkhöz. Épen olyan kisdéd terméti s olyan mosolygó arczú. De hátrányosan különbözik a japán nőtől abban, hogy szenvedélyes szivarozó és javithatatlan betel-erő. Ezt a mér-ges rágni valót, mely a pálinkaivásnál is rom-bolóbb hatású, *bujo*-nak nevezik.

Csak a kínai marad itt is az, a mi: törhetetlen munkásságú, józan, vagyonszerző és — kedélytelen a fásultságig.

A tagalok életmódja különben meglehetősen egyszerű. Mint a legtöbb malaj nép, vagy cölö-pökre rakott galyakból, vagy ritkább esetekben deszkákból készült kunyhókban laknak, mely-nek csak egyetlen szobája van, legfőkébb az elő-kelők választják ketté egy mozgatható deszka-fallal. A házak ily kezdetleges voltának egyik oka az, hogy az itteni rendkívül vulkánikus talajon

igen gyakori a földrengés, sőt a tűzokádó hegyek is sokszor pusztítanak. Így a szép kúp alakú Mayon, vagy Albay tűzokádó, mely Luzon szigetnek déli végén van, gyakran okozott már nagy veszedelmet, a legnagyobbat 1814-ben, mikor 12.000 ember veszett el, öt község egészen eltűnt a föld színéről s a láva oly nagy volt a vulkán környékén, hogy a legmagasabb fák sem látszottak ki alóla. Az ily veszedelmeket a faházak jobban kibírják, mint a kőházak s különben is azt szereti a tagál, hogy az építés könnyű legyen; ez az oka, hogy még a főváros háza is legnagyobb részben olyan épületek, melyeknek csak a földszintje van kőből, az emeleti részük általában faalkotmány.

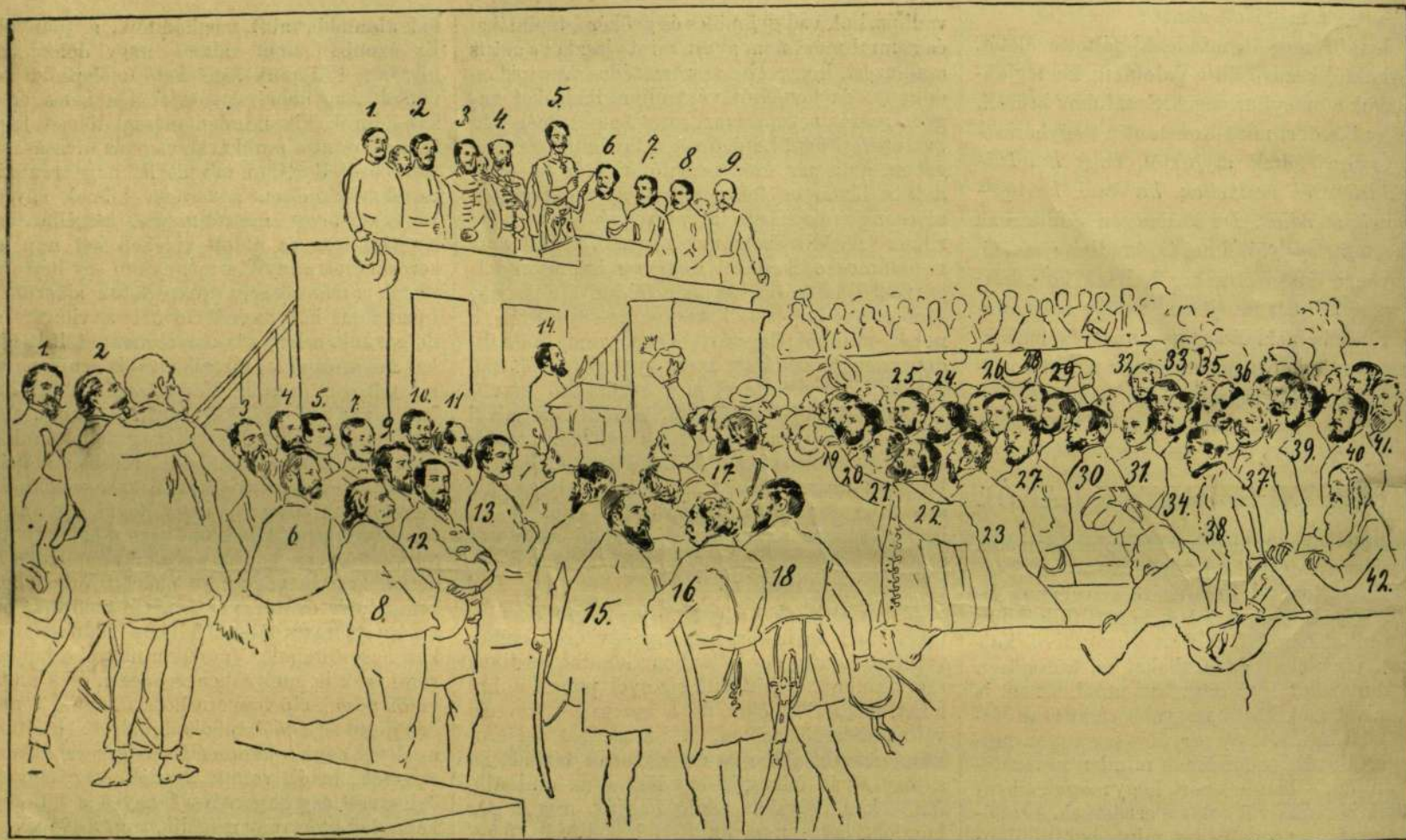
A rest és mulatni szerető tagál sinces megelégedve a spanyolok nyomorult közigazgatásával, s a nagy számú papság ellen is zugolódik. A spanyolok mindenben erőszakoskodnak s parancsokkal szoktak elintézni mindent. Így csak a jelen század közepén rendelték el, hogy a tagáloknak, kik addig csak keresztneveket használ-

végállomása Dagupan város. Van négy nagyobb pénzintézet is: egy spanyol és három angol bank. Manilában vannak a híres dohány gyárak is, melyekben kitűnő s messze földön elterjedt szivarokat készítenek, leginkább spanyol és mitia (félvér) munkások, kik maguk is mind szenvedélyes dohányzók. Ezeket mutatja be képünk, a mint a dohánygyárból haza felé oszlanak nagy zsvajjal, a végzett munka után érzett jó kedvvel. Rendszeres hajóáratok kötik össze e szigetet a nyugati világgal, még pedig két angol, egy spanyol és egy francia vállalat. Ugyanezek tartották fenn azt a tengeraltati telegrafvonalat is, melyet közelebb az amerikai hadviselési okokból megszakítottak. A parti hajózás eddig általában spanyol lobogók alatt, de nem pusztán spanyol hajókkal történt. A szigetesport éghajlata meleg (26–30° közepes hőmérséklettel), de nem egészségtelen. Csapása a szigetesnek a földrengésen kívül a a cyclon nevű tengeri vihar, mely olykor borzasztó pusztításokat visz véghez.

tohásága nem a szabad szemmel is látható hét főcsillag közt van, hanem azon kívül, valószínűleg azért, mert a hét nagy csillaghoz közel fekvő csillagokat köd borítja. A fényképezés útján sem sikerült megállapítani ezen csillagcsoport távolságát, de bizonyos, hogy több milliószor távolabb vannak, mint a nap.

* Gyorsan égő fa. Tasmanía szigetén a Mount Wellington hegységben fedeztek fel nem rég egy Osothannus Hookori nevű bokrot, mely az ausztráliai cseresznyefához hasonlít s fővezetése abban áll, hogy rendkívül gyorsan meggyúlad. Ha égő gyufával közeledünk felé, egy pillanat alatt az egész fa lángokban van, s napta szagú sötét füstje támad. Valószínű, hogy galyaiban és leveleiben aetheri olajok vannak. Ez a fa könnyű gyúlkony-sága magyarázza meg a Tasmanía szigetén gyakori erdőégetéseket is.

* A gözmözdonyok a legjövendőmezőbb ipar-cik-kek közé tartoznak. Számítások szerint 15–18 évig tartanak csak átlag, bár egyesek 40 év múlva is jól használhatók, de már 15 év alatt legalább százszor annyit jövedelmeznek, mint a mennyibe előállításuk került.

Az emelvényen: 1. Gróf Széchenyi István. 2. Báró Eötvös József. 3. Kossuth Lajos. 4. Gróf Batthyány Lajos. 5. István nádor. 6. Szemere Bertalan. 7. Klauzál Gábor. 8. Deák Ferencz. 9. Mészáros László. — Az emelvény előtt: 1. Pálffy Albert. 2. Gróf Teleki Sándor. 3. Madarász József. 4. Ujházy László. 5. Báró Wesselényi Miklós. 6. Almásy Pál. 7. Pázmándy Dénes. 8. Szivák Antal. 9. Kazinczy Gábor. 10. Gróf Andrássy Gyula. 11. Tóth Lőrincz. 12. Gorove István. 13. Gróf Teleki László. 14. Hajnik Károly. 15. Madarász László. 16. Gróf Teleki Domokos. 17. Perczel Mór. 18. Zákó István. 19. Osztrovsky József. 20. Zákó Péter. 21. Kubinyi J. 22. Lónyai Menyhért. 23. Vári Sándor. 24. Doboz István. 25. Irányi Dániel. 26. Pulszky Ferencz. 27. Nyáry Pál. 28. Gróf Ráday Gedeon. 29. Bogdanovits Willibald. 30. Graf József. 31. Bezerédy István. 32. Gróf Andrássy Manó. 33. Bónis Sámuel. 34. Ludwig János. 35. Hauser Sándor. 36. Irinyi József. 37. Palóczy László. 38. Neszter Sándor. 39. Endre Pál. 40. Bernát Zsigmond. 41. Hajnik Pál. 42. Murgu Euthym.

VÁZLATRAJZ AZ 1848-ÍKI ORSZÁGGYŰLÉS MEGNYITÁSA CZIMŰ RAJZHOZ.

(Az Országos Képtárban levő eredeti után.)

EGYVELEG.

* Ezer éves beteg gyógyítása. Hildesheim németországi városban a dom mellett van egy ezer éves rózsát, melynek ágain az utóbbi években nagyon sok fehér folt mutatkozott. A hildesheimiek, kik erre az ősrégi fára nagyon büszkék, Hannoverből elhoztatták Wendland udvari kertészét, ki a rózsafát méztejoldattal meggyógyította. A fa közönséges vadrózsa, öt törzsből áll s virágzása idején több ezer rózsza van rajta. A rege szerint kegyes Lajos császár ezer évvel ezelőtt vadászaton eltévedvén, e fa árnyékában pihent meg s erre akasztott egy szent kelyhet. Áhítatos ima után elaludva, reggel a teret szent hóval borítva látta, míg körülötte minden zöld volt és virágzott s ezenkívül a kelyhet a rózsát körülötte, úgy hogy nem vehette le. Ekkor a kegyes császár megfogadta, hogy ide püspöki székes-egyházat építtet s ezt teljesítette is. A jelenlegi domot 1061-ben építették, de már ekkor szent híre volt a rózsátónak s az építés előtt külön bekerítették, hogy baja ne essék.

* A flastyuk csillagcsoportjáról most részletes fényképeket készítettek a cambridgei és taskendi csillagvizsgáló intézetekben. A legjobban sikerült lapokon 6614 csillagot lehet ebben a csoportban megkülönböztetni, de feltűnő, hogy a csillagok

* A mesterséges fogakat annyira kedvelik az amerikaiak, hogy évente mintegy 6 millió darabot használnak fel. Külön gyárak vannak a mesterséges fogak készítésére.

* Óriási tornyot építenek New-Yorkban annak emlékére, hogy a külvárosokat beolvasztották. A torony 610 méteres lesz, kétszer oly magas, mint az Eiffel-torony, főképp acél szerkezetű, csak külsejét vonják be cementtel. A torony tetejére csiga szerkezetű villamos vasut fogja felvinni a nézőket.

* A leghatalmasabb rendőrök New-Yorkban vannak, mivel itt különös előszeretettel válogatják ki e célra a szálas legényeket. Mintegy 400 körülök 182 centiméter magas s az a 90 kiválogatott rendőr, kik a híres Broadway-boulevardon tesznek szolgálatot, átlag véve 192 centiméter magasságúak, úgy hogy mindenütt kimagaslanak a járókelők közül. A legmagasabb legény Graham 195 1/2 centiméter magas s testsúlya 111 1/2 kilogramm. Ennek atyja is 187 centiméter magas volt, nyolcz testvére átlag 192 centiméter, úgy hogy valószínűleg óriások családjához tartozni.

* Kutyavendéglőt nyitottak meg közelebb New-Yorkban. A vendéglőnek napról-napra több száz négylábú vendége van, melyeknek gazdái elutaztak vagy más okból gondoskodtak ebeikről ily módon.

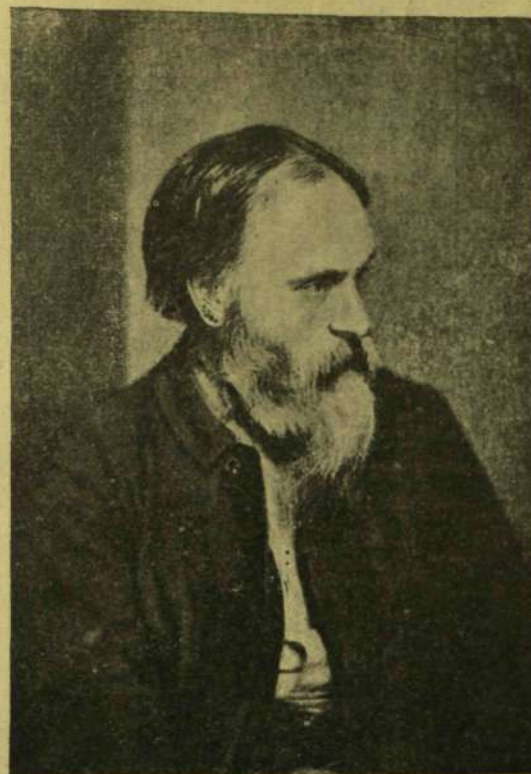
SIR EDWARD BURNE-JONES.

Azoknak a festőknek, a kik a Rafael előtti korszak festőinek utánzásáért preraphaelistáknak nevezik magukat, egyik angol nagymestere, Burne-Jones Eduárd, közelebb hatvanöt éves korában elhunyt.

Burne-Jones 1833-ban Birminghamban született jó módú úri családból, s így nem volt rászorítva, hogy valami kenyérkereseti pályához kösse magát. Ifjú korában teológiát tanult Oxfordban. Ekkor történt, hogy az ottani «Union Society» Dante Gabriel Rossetti és Madox Brown mestereket hívta meg az egyetemi termek kifestésére. A preraphaelisták már akkor megvívta első diadalmas harcukat az angol közvéleménnyel. Ruskinnak a «Times»-ben kiadott híres levele igazolta törekvéseiket, elismerés és dicsőség vette körül a három fiatal mestert: Millaist, Rossettit és Huntöt, a kikhez később Watts, Brown, Morris csatlakoztak.

A fiatal theologus egész lelkesedéssel és rajongással Rossetti híve lett; csodálattal tekintett fel reá, töle várván művészi sorsa eldőlését. Mert festő akart lenni, művész lelkének álmai eltérítették őt a papi pályától, a művészet vonzotta. Elküldte rajzait Rossettinek, a melyek a mester tetszését annyira megnyerték, hogy tanítványának fogadta és az «Union Society» egyik termének kifestését reá bízta. Ettől kezdve Rossettihez kötötte sorsát. De megörizte egyéniségét. Mig Rossetti a szenvedélytől lihegő Vénust ezer formában variálta, Burne-Jones nőalakjai szenvedők, merengők, bánatosak, komolyak, ünnepélyesek. Rossetti álmaiba merül, Burne-Jones a középkori legendákba.

Hirnevéhez lassan jutott. 1864-ben lépett fel, kilencz esztendei tanulás után, de nem tűnt fel. 1870-ben két kis képét szenvedélyes viták közben ítélték el, az angol morál megütöztette a nimfák érzékes kifejezésén, mire a művész visszavonult s nem állított ki semmit, miként mestere Rossetti, de műveiket már műtermükben megvették az angol műbarátok. Két esztendővel később egy angol dilettans festő, Sir Coutts Lindsay megalapította az angol királyi akadémiái kiállítás ellenében a «Grosvenor Gallery»-t, melyben az első nagy sikereket Burne-Jones festményei aratták. A siker azóta hű maradt hozzá. Angliában a Grosvenor Gallery megnyitása — Burne-Jones alkotásaival — épen olyan érdeklődést keltett, mint annak idején Bayreuthban Wagner Rikárdnak egy-egy új operája. Burne-Jones hirneve egyre emelkedett, taps és siker vette körül a mestert,

SIR EDWARD BURNE-JONES, ANGOL FESTŐMŰVÉSZ.

meghódolt szelleme előtt az egész világ, még a londoni Royal Academy is, mely tagjává választotta. 1894-ben Sir czímet nyert.

Burne-Jones nem volt forradalmi szellem. Csöndes, mély érzelmesség, misztikus elragadtatás és melancholia uralkodott lelkén, a mit bizonyos lágy hangulatban fejezett ki. Egész lényén a gondolkodás és az érzés harmoniája áradt el. Gondolkodása vezette vissza a régi mesterekhez, mert csodásan egyszerű érzéseit csak egyszerű eszközökkel fejezhette ki. A londoni és olasz képtárak legszorgalmasabb látogatója volt s Botticelli, Perugino, Giorgione, Mantegna olasz mesterek művészetétől tanulta a formákat. De miként mesterei, ő is legendák és regék illusztrálásában fejezte ki képzeletét. A lovagkor vonzotta, az Arthur-legenda életre keltésén fáradozott. Esetével kívánta azt elérni, a mit Tennyson költői munkásságával.

A régi lovagi kor költészetének ismerete nélkül Burne-Jonest nem lehet teljesen megérteni. Van egy provençei ballada, mely Kophetna király szerelmét beszéli el. A király beleszeret egy

koldusleányba. Trónjára emeli, rongyöltöztetben is bámulva a leány szűzi báját. E pillanat misztikus elragadtatását ábrázolja Burne-Jones. Egy fantasztikus korai gót csarnok lépcsőin sötét fegyverzetben ül a király. Erős, éles metszésű arc; szemei szikráznak, merően oda szegezve a trónon ülő női alakra, a kin czafatokban lóg a ruha, de szép, nagyon szép a szeme, vörös hullámzó haja lelog s beárnyékolja homlokát. Maga elé tekint, merev, szinte hypnotikus nézéssel. A király gyémánttal és drágakövekkel kirakott koronát tart ölében. Mozdulatlanul tekint a lányra, a ki álmodozva elmereng a messzi távolon, míg fönn, a balustrádon két fiatal apród búbajos, lágy éneket látszik dalolni, merengő, édes arccal, mosolygva. . . . Valami lágy harmoniába simulnak el a kép színei. Sehol egy erős színfolt, minden egymásba olvad, a ruhák, a redők, a mozdulatok, mindenben mintha fátol borulna végig, sehol egy élénkebb mozgás, mely erős szenvedelmeket árulna el; mély belső érzés bódító illata árad itt szét, a szerelemnek mámorító, lázas, epedő, tiszta, búbajos érzése. A márványlépcsőn elefántesont és aranydisz, mint Pollajuolo és Verrochio, firenzei ötvösmester-festők képein. A király mozdulatát mintha Mantegna gondolta volna ki. A koldusleány tekintetében, sőt típusában Botticelli Florája éled új életre, a két apród arcát mintha Perugino könnyed ecsetje teremtetten volna meg, de az egész képen van valami a modern ember kétséges lélek-állapotából, mely nem hisz a pillanatot felindulásában, siratja ábrándjait már abban a pillanatban, a mikor megszületnek, lemondó, fájó, bús érzést kelt, mert vesztett illúziók előre vetik árnyékaikat.

A primitív festők legerőteljesebb egyénisége, Botticelli, forma, felfogás, típusok tekintetében, legtöbbet hatott reá, de szomorkodó szívében mássá alakult minden; az angol mester mély és pesszimisztikus lelke a könnyű gondolkodású olasz mesternek epedését borongós fájdalommal változtatta.

«Az arany lépcső» számos Vénusa, a mint haladnak lefelé, egymás mellett, a gyönyörteljes leányzók, haladnak előre, az ismeretlen sorsba, liliumot tartva kezükben, kérdő tekintettel, fájó muzsika-szóval, bús dallal ajkai-
kon, mind egy-egy újra éledő Botticelli-fele alak. Botticellies a ruhájuk is, gaze-lepel, melyen áttetszenek a szűzi formák, arannyal átszőtt fátol borítja karsú természetüket, arany-szőkék és kék szeműek, mint Botticelli Madonnái, kezökben pálma vagy lilium, csörgő vagy

VÉNUS TÜKRE. — BURNE-JONES FESTMÉNYE.

hangszer; de minő más a kifejezésük, más a tekintetük, más a környezet, mely őket körülveszi!

A *Vénus tükré*-ben is középkori legendát ábrázol. A ragyogó virágzó völgy ölé, a tó partján gyűl össze Vénus kísérete. Ott van a gyönyörű Flóra, a szépséges leányzók, a nimfák és tündérek. Egyszerre nagy földredezésre bukkannak: a tó csillogó vizében önmagukra, a maguk képére ösmernek. Mosolyogva, kíváncsian, egymásra hajolva tekintenek a tóba, mely ugyanolyan mosolygó, kíváncsi tekinteteket vet vissza. Csak Vénus áll ott, a tó partján, isteni szépségében, fiatalos bájjal, mint Botticelli *«Vénus születése»* című festményének hősnője, szomorúan, szépséges kíséretére tekintve, a kik közül egynehány ámuló tekintettel néz a szépség királynőjére. De Botticelli Vénusát az angol Burne-Jones fölötthette, ha átlátszó lepelbe is, melyen átesillog a formák bája, — úgy kívánta ezt az angol erkölcsi érzés, mely a mythológiát is a society szemével tekintti. A festményen finom angol humor leng végig, kifejezve a nőies kíváncsiság, az együgyű öröm s a szépség mulandóságának eszméjét!

A *«Teremtés napja»* című festményének anyagai is karesztak és álmadozók, szomorúak és borongók, pedig a legenda szerint egyre fokozódó rendben teremtik, isteni meghagyásra, a kezükben tartó globuson a világot, de minő szomorú ez a feladat, tudva előre a világ sorsát, hallva előre azt a sok jajt és siralmat, mely az égbe tör az emberek ajkairól! Igen Burne-Jones szívében visszhangzik az egész világ fájdalma, mert ez elől hiába temetkezik álomvilágba, ettől nem mentik meg sem a görög, sem a keresztény hitregék, sem a királymondák hőseinek, sem a regék képzelt világának alakjai. S ezért újkori művész ő. Hiába fejezi ki érzéseit — követvén az iskola elveit — a primitív módján, Botticelli, Mantegna formáiban: Burne-Jones a XIX. század embere, a ki együttérzett a mesék világában is a mai kornak megtört emberével, a megtört ember egész bánatával, átérzve ennek a bánatnak minden keservét! Ezért egyéniség ő. Botticelli tájai nem ösmerik Burne-Jones rekkenő, égő, szenvedélyes delői éghajlatát, mely ott ég az *«Erdei nimfa»* világában, a *«Merlin elbűvölésén»* látható afrikai őserdőben! Botticelli meregő álmadozása Burne-Jones Madonnáinak szenvedőn vonagló ajkain már világfájdalom!

Botticelli anyagai röpke, könnyed, kecses lények, Flórája rózsákat szór kőtenyéből, könnyedén, játsza, égi örömmel mosolyogva. Burne-Jones anyagai komoly lények, a szőke Vénust gondokba meríti, elveszi kacaját, mint a *«Hiradós»* Máriája, mely egyik kezével egy vízmedenczére támaszkodik, másik kezét nyitott kebelére szorítja, mintha fáradt lenne, egy egész világ jajgatása farszította volna el...

Botticelli csupa életkedv, főképp allegorikus képein, Burne-Jones merő lemondás az életről, annak örömeiről, nincs nála az életnek nap-sugara, a szerelem is elvesztette szenvedélyét.

Botticelli női ideálja kacagó és vig, mint a minő volt a renaissance, Burne-Jones-é komor, mint a minő a XIX. század... *Lázár Béla.*

KÉPEK A HÁBORUBÓL.

Mai számunkban ismét közlünk néhány képet, melyek a most folyó spanyol-amerikai háború folyására vetnek világot.

Egyik képünk a háború színhelyére vezetnek: a tengerre, hatalmas hadihajók közé. A *«Cushing»* nevű torpedó-naszád látható, a mint izeneteket visz a többi hajókról a vezérhajóra, melyen a tenger nagy lobogója leng. Balra a *«New-York»* csirkáló, közepén az *«Indiana»* hadihajó küzködik a széllel s tornyosuló hullámmal mintegy 10 mérföldnyire az öböltől. Az egész jelenet a sokat emlegetett *Key-West* hadikötőben foly le.

Érdekes, a *«Cuba libre»* című allegorikus kép is, a melyhez hasonlókat folyton közölnek, kivált czimlapjaikon az amerikai képes heti s havi folyóiratok. Egy lelkes elragadtatásban levő nő jelképezi Kubát, a mely a spanyol rubáság alól való felszabadulásán örül oly nagyon. S csakugyan az események arra vallanak, hogy rövid idő alatt a *«Szabad Kuba»*

AZ ARANY LÉPCSŐ. — Burne-Jones festménye.

csakugyan megvalósul s a spanyoloknak nem marad egyéb belőle, csak az egykori uralom emléke.

A *Filippini-szigeteken* is nagyon rossz áll a spanyolok dolga, hol míg a tengeren a győzedelmes Dewey hajóhada szorongatja őket, addig a szárazon Aguinaldo felkelő vezér nyomul diadalmasan előre s mér rájuk kemény csapásokat. Ez az Aguinaldo, kinek arcképét ezenel bemutatjuk, — régi esküdt ellensége a spanyoloknak s korábban is már több ízben lázadást szervezett ellenük, melyek közül a legutolsót, csak a tavaszon sikerült nagy nehezen elfojtani, midőn is Aguinaldo Amerikába menekült. Most azonban, hogy a háború kitört, amerikai segítséggel újra hazájában termett. Május közepe óta sikerült neki hatalmas sereget gyűjteni, a melylyel aztán súlyos csapásokat mért a tenger felől is, ugyancsak szorongatott spanyolokra. Több csatában megverte őket, elfoglalta az egész Cavite tartományt és Batangas tartomány több városát. Elvette tíz ágyúját, 600 puskáját, 300 spanyolt megölt. 2000-et fogásába ejtett. Balcan tartományban, Manilától északra is küzdött a spanyolok ellen s most — mint a legújabb manilai hírekől láthatni — Manilát ostromolja a szárazföld felől. *Aguinaldo* különben a *tagal* törzsből származott s a spanyolok nemcsak vitésége, hanem kegyetlensége miatt is nagyon félnék tőle.

Előfizetési fölhívás.

A **«VASÁRNAPI UJSÁG»** a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, *újabbban hetenként egy félivel bővítve, «A Vasárnapi Ujság regénytára»* című állandó

szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a föllep, szintén művészi képekkel van díszítve. — A *«Vasárnapi Ujság»* a női munkára és divatra vonatkozó képeket és cikkeket is ad, s félveként művészi becű nagy kép-melléklettel, összesen több mint ezer képet évenként.

A *«Vasárnapi Ujság»* társalapja, a most már 44-ik évfolyamára lépő **„Politikai Ujdonságok,”** melyet események hű és részrehajlatlan előadóját, valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó község, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, s így a lap, kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a *«napilapokat»* is sok tekintetben pótolja. A *«Politikai Ujdonságok»* állandó ingyen melléklete a *«Magyar Gazda»* című gazdasági és kertészeti képes lap.

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a **«Világkrónika»** című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egész évre	félre	negyedre
A Vasárnapi Ujság	8 frt. — kr.	4 frt. — kr.	2 frt. — kr.
A Világkrónikával együtt	9. 60.	4. 30.	2. 40.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12. —	6. —	3. —
A Világkrónikával együtt	13. 60.	6. 30.	3. 40.
Csupán a Politikai Ujdonságok	5. —	2. 50.	1. 25.
A Világkrónikával együtt	6. 60.	3. 30.	1. 65.

Az előfizetés bármelyik hónap elsőjéül kezdve eszközölhető.

Az előfizetések a *«Vasárnapi Ujság»* és *«Politikai Ujdonságok»* kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szentessy Gyula: *«Gyári lányok és egyéb versek.»* Budapest 1898. Szentessy már első kötetével felkeltette maga iránt a figyelmet. Örömmel látjuk, hogy tehetsége mind mélyebb medret ás magának s legújabb kis kötete oly gyűjtemény, mely számot tesz irodalmunkban. Érezzük, hogy igazi költő, ki a költészet sugártörő prizmáján keresztül nézi a világot. Érzései elevenen, erősen hullámanak, s nyelvén van hűv, lágyaság, szárnyalás. A mint e kötet címe is mutatja, társadalmi kérdésekkel is foglalkozik. Nem elvont, tudományos elméletek rímbe szedésével, hanem meleg érzéssel s költői képzelettel. Talán erősen eszményit, midőn a gyárban dolgozó lányok lelki világát rajzolja, de a belső valószínűség ezekből a verseiből sem hiányzik. Azonban a szociális kérdéseknél is jobban érdekli a szív élete. A szerelemnek dalnok első sorban, csak hogy — s ezt nem dicseretül mondjuk — nem a magasabb, tiszta szerelem; az érzékek mámore többször csal ajkaira dalt, mint a szív édes, tiszta megindulása, habár az utóbbira is van elég szép példa kötetében. Ilyen például az *«Este»*. A hegyek orma körbe vesz, esteledik, a szürke égen megjelenik az első halvány csillag. A költő szíve is úgy gyűlöl ki lassan a magányban, mint az alkonyodó ég:

«Előbb csak egy-egy halvány csillag.
Egy-egy emlék, egy gondolat;
Aztán kigyűlöl észrevétlen,
Mint csillagos mennyboltozat.

És mint a hold fenséges útját
Megkezdí halkan, nesztelen,
Úgy száll emléked lassan által
Csillagsugáros lelkemen.»

Ime egy költői kép, melyben érezzük a csillagos nyári éj bűbáját. Egy pár genre-szerű s egy pár hazafias költemény is van a kötetben, mintegy azért, hogy hangját változatosabbá tegye. Ezek között is van sikerült. A kötet ára 1 forint. Mutatványul közöljük belőle a következő költeményt:

AGUINALDO, A FILIPPINI-SZIGETI FÖLKELŐK VEZÉRE.

A rozmaring.

Sétáló, nyüzsgő utca néptömegbe!
Egy ifjú pár megy — furcsa öltözetbe;
Falusi legény, falusi leány,
Egynek se kél egy szó sem ajakán;
Kéz-kézbe fogva meg-megállanak,
Mig kavarog a nyüzsgő áradat.

A lányka haja majd leér a földre,
A vége piros pántlikába kötve.
Széles szoknya, sokszor útba van,
Igazgatja is mindig, — hasztalan!
Büszkén tekintet a legény körül,
Csakugy ragyog az arca — úgy örül.

Hogy egy virágos bolt elébe érnek,
A lány szeme a kirakatra téved.
Odahuzódik, nézi csendesén;
Milyen virágok, — édes Istenem!
Milyen szép rózsák! Száz is van talán!
S könnyű sóhaj kél eszök ajakán.

Nézi a legény, aztán félreállva
Pénzt vesz elő és csendesén számlálja;
Szeretőjére pajkosan kacint:
Hát kellene-e egy szál rozmaring?
Gyere be vélem, válaszsz majd veszek;
Egy rozmaringszál illenék nekéd!

S a mint bemennek, feszesen megállva
Néz a legény a piruló leányra,
Mosolygó nőkre s illedelmesen
Egy rozmaringszálat kér csendesén.
«A mátkám» szól és nagy zavarba jő,
Hogy mosolyog rá egy-két úri nő.

Az egyik így szól: — «Nem tartunk! Minek?
A rozmaring itt nem kell senkinek!»
— «Nem szép virág!» A másik így felel
— «A nagy városban rózsza, szegű kell!» ...
... Az ifjú pár zavartan elsiel;
A rozmaring itt nem kell senkinek! ...

S hogy elvegyülnek újra a tömegben,
Szomorúan haladnak mind a ketten,
De a zsvaj közt lelkük ott mulat
Egy egyszerű fehér falu alatt,
Hol napsugaras kertben valahol
Most rozmaring nyit és madár dalol ...

A Franklin-Társulat kiadványai. A Franklin-Társulat időszerű kiadványainak nagy sorozatában ismét több érdekes könyv jelent meg.

E művek közül fölemlíti először is báró Jósika Miklós történeti regényét: *«A magyar kunyurak»*, regény az Anjou-királyok korából. Második, olesó kiadás. A regény tárgya a magyar történelem amaz érdekes korszakából van véve, mikor az Árpád-ház kihaltával a megüresedett trónért három király vetélkedik, hogy végre Róbert Károlyban a magyar renaissance első fejedelmét juttassa diadalra. Érdekes szerelmi történet kapcsán a történeti korszak képe kitűnően domborodik ki. A négy kötet egybefűzve 2 forinton kapható. *«A gyermeknevelés»*, V. László magyar király számára: írta Aeneas Sylvius trieszti püspök. Fordította és jegyzetekkel kísérte dr. Acsay Antal egyetemi tanár, a kegyes

tanítórend budapesti hittudományi és tanítóképző intézetének tanulmány felügyelője. Azokat a tanításokat foglalja magában, melyeket Aeneas Sylvius trieszti püspök, a később II. Pius néven hírneves humanista-pápa irt a serdülő V. László király számára. A munka nevelés- és tanításban áll. Az első részben az értelmi, erkölcsi és testi nevelést adja; a másodikban a középkori tanítás tárgyainak hasznosságáról elmélkedik. Róma az eszménye, a régi ideális Róma és mikor követendő példaként állít a jövőendő uralkodó elé, a legszívesebben ennek a nagyjait dicseri. Ara 80 kr.

A magyar polgári peres eljárás aplanai, (a pörbeli cselekvények tana), írta dr. Magyary Géza nagyváradi jogakadémiai tanár. A 392 lapra terjedő könyv a polgári perjog alapelveit ismerteti, s kifejezi a per és perbeli cselekvények fogalma és jogi természetét, nemkülönben az ezen kérdésekre vonatkozó eltérő véleményeket, az írásbeliség és a szóbeliség kérdéseit, azokkal a többi tényezővel együtt, a melyek a per szerkesztésére befolyással bírnak. Megismerteték továbbá a műben a per előfeltételei s azok a cselekvények, melyek által a per létrejön, úgy különösen a kereset és perbeocsátkozás. Végül az egyes intézmények megvilágítására úgy a magyar, mint a római s a középkori egyházi és a német közönséges perjog történelmi fejlődését is fölírja. Ara 3 frt. — *Mezőgazdasági kate*, írta Mika Ottó. A Franklin-Társulatnak népies modorban oly sok ismeretét terjesztő *«Falusi könyvtár»* vállalatának egyik tanulságos füzet. Népies nyelven kiterjeszkedik a gazdálkodás minden ágára. Kérdésekben és feleletekben tárgyalja a talajt, a földmívelő eszközök, a trágya, a vetés, stb. ismeretét; áttér azután a különféle gazdasági növények termesztésére, ismerteti röviden a különböző gazdasági rendszereket, az állattenyésztést, kertészetet, valamint kiterjeszkedik a baromfitenyésztésre, méhésztet és selyemtenyésztésre is. — *Döntvénytár*, a felsőbírószék elvi jelentőségű határozatait, jegyzeteket ellátva. Kiadja a *«Jogtudományi Közöny»* szerkesztősége. Harmadik folyam, X. kötet. Ara 2 frt. — *Történelmi könyvtár* czimen a Franklin-Társulat a mult világának ismereteihez vezető füzeteket bocsát közre. Ezekből a 83-dik füzet címe és tárgya: *Perikles*, élet- és jellemrajz Athén fénykorából; írta Bod Péter. A régi görög klasszikus világ egyik legragyogóbb világa Perikles korszaka. A füzet számos képpel is érdekelteti a tartalmat. Ara 40 kr.

Az Athenaeum Olvasótárában egyszerre két kötet jelent meg: *Szeptember*, regény, írta Ambrus Zoltán; a jönevű kritikus. Rövid idő alatt második kiadása ez Ambrus regényének. Hőse egy tiszta lelkű, ábrándos ember, Hód Balázs, kinek élete a szenvedés, a lemondás örök láncolata. A valóság minduntalan belemarkol az ő durva kezével lelki világának finom szövetségébe. De e regény azért nem a sötét színek könyve. Ambrus szatirja és ironiája játékos árnyat nyújt az élet forró nap-sütése ellen. A mély érzés, álmódzó főhős köré is jól jellemzett mellékalakok egész serege csoportosul. — *Apaság* című regény a vállalat harmadik fordította Szomori Emil. Az apai szeretet és a szerelem összekötését rajzolja benne a nálunk is eléggé ismeretes szerző. A piros vászonkötésű könyvek ára egyenkint 50 kr.

Az osztrák-magyar monarchia irásban és képen című nagy hon- és népismerető vállalatból közelebb a 302. füzet jelent meg; ez *«Magyarország»* V. kötetének a 13. füzet. Itt ér véget a Vágvolgyi megyék leírása, melyet *Liptómege* ismertetésével *Majláth Béla* fejez be. A táj- és néprajzi részletekben gazdag leírások lépésről-lépésre vezették az olvasó képzeletét a regényességéről híres Vágvolgyon alólól föl egészen a Vág forrásvidékeig, a Magas-Tátráig, sorra vévén mindent, a mi e jó hosszú útvonal mentén érdekes vagy figyelemre méltó. A Vág folyó mellékein lakó nép többsége a tótsághoz tartozván, igen alkalmoszerű volt itt e nemzetiséget külön is ismertetni. Ezt teszi az a tanulmány, mely ugyanebben a füzetben Liptómege leírása után *«A felső-magyarországi tótok»* czimmet következik s mely *Pechány Adolf* tollát dicseri. Körülményesen tájékoztat az író az olvasót a földközi tótságnak néprajzi sajátosságairól; leírja e nép testi és lelki tulajdonait, szokásait, erkölcsit, viselkedését, foglalkozását, egy-egy képhe foglalva össze mindazt, a mi a tótság jellemzésére vonatkozik. A tartalmas füzet érdekességét 14 hely- és néprajzi kép emeli, melyek *Dörre Tivadar*, *Jantyk Mátyás*, bár *Mednyánszky László* és *Paur Géza* művészeinktől valók. — A vállalat a magyar kir. állományda kiadásában s Révai Testvérek irod. intézet részvény-társaság bizományában jelenik meg. Megrendelhető úgy évi előfizetés útján, mint füzeteként. Előfizetési ár egész évre (24 füzetre) 7 frt 20 kr. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Az eperjesi Széchenyi-kör évkönyve 1897—98-ra, a hazafias mozgalomnak messzire is megfigyelhető beszámolója, oly mozgalomnak, mely a felvidéken a magyar művelődés szerteszét vonuló útját egyengeti. Szerkesztette az egyesület nagy buzgóságú titkára, dr. Horváth Ödön eperjesi jogakadémiai dékán. Azonkívül, hogy beszámol az egyetnek erősülő működéséről, tisztelettel adozik néhai Pulszky Ferenc emlékezetének, a kit Eperjes büszkén vall magának, s a kiről a Széchenyi-kör márczius 20-iki diszgyűlésén dr. Horváth Ödön hatalmas emlékeszédet tartott, ugyanakkor *Berzeviczy Albert*, a kör védnöke is szépen emlékezett meg a kitűnő tudósról. Az évkönyvet is Pulszky arcképe díszíti. Közi továbbá a Széchenyi-körben tartott felolvasásokat.

MI UJSÁG?

* A *«Vasárnapi»* Ujság 1898. évfolyamának első feléhez adandó nagy képmellékletünk *Budapest főváros általános képe* lesz egy méternyiél szélesebb alakban. E ritka nagyságú, érdekes képet, mely nagy fejlődésben levő fővárosunkat a budai várhegyről fölve ábrázolja, közelebbi számunkkal fogjuk előfizetőinknek szétküldeni. E díszes mellékletet új előfizetőink is megkapják.

A FILIPPINI-SZIGETEKROL. — VÁSÁR MAIBUNBAN.

A FILIPPINI-SZIGETEK RÖL. — ESTÉLY HGY. TAGAL CSALÁDNÁL.

Pusztító förtégek. Június 27-ikén és 28-ikán pusztító förtégek jártak keresztül az országot: felhőszakadás, orkán, jégeső. Vész, szerencsétlenség, a gazda munkája verejtékének gyümölcse, szorgalmának reményelt jutalma veszett el a förtégekben, közvetlen az aratás előtt. Az aratás pedig biztatott s annyi rozszesztendő és a tavalyi inség után bizalommal gondolt rá mindenki. A csapás a legnagyobbak egyike, mely az országot érte, nagy kiterjedésben. Sok földön egyáltalán aratni sem lehet. Jól járt az a vidék, a hol a várt aratásból a fele kasza és sarló alá kerül. Kétszer egymás után, 27-én és 28-án a förték ugyanazon úton tombolt Pozsonytól kezdve Nyitrának, Borsnak, Hontnak, Nógrádnak, Gömör határáig. Zólyom és Liptó szenvedtek, valamint Sáros, Zemplén és Ungvár vidéke. Heves és a Jászság csak a szélből kaptak a förtégeknek. Az égi harag legjobban Magyarország közepét sújtotta. Moson, Sopron, Vas, Zala egy része, Győr, Komárom, Esztergom, Fehér, Somogy egy része. Pestmegye szakadatlan lánctalban érezte a jégverést. Egy másik áram a Tiszántúlt, a Bánát vidékét, Bács, Tolna, Baranyamegyét kereste föl és a Székelyföldet. Tehát országos a csapás, mely épen az aratás előtt hiusította meg a reményeket és ezreknek okozott fölszámíthatatlan kárt. Sok földön aratni nem lehet, a gabnát csak gereblyével szedhetik össze, összetiporva, szalmának. Az egész országban nagy a szomorúság és ezer meg ezer földmives és gazda szomorúan néz a jövőndő elé.

A király nyaralása. Erzsébet királyné, mielőtt a királylyal nyári tartózkodásra Ischlbe utaznék, néhány hétre Nauheim, Felső-Hessenben fekvő fürdőre megy, kurára. A felső asszonyt július 16-ikára várják. Nauheim fürdőt, mely Majna-Frankfurt közelében fekszik, leginkább szív- és idegbetegnek és szívbetegnek keresik föl.

Erzsébet főhercegnő bérmlása. Néhai Rudolf trónörökös leányának, Erzsébet főhercegnőnek bérmlása június 26-ikán ment végbe a laxenburg kastélyban. Megjelent Ő Felsője a király az uralkodóház Bécsben időző tagjainak kíséretében. A bérmlást Gruscha herceg-érsek vezette. A bérmaanyát, Henriette belga királynőt, Mária Valéria főhercegnő helyettesítette. A bérmlás után Stefánia özvegy trónörökösénél reggeli volt.

László főherceg emlékezete. Június 27-ikén, László napján, az ágyai erdőben László főherceg emlékeztetőre emelt kápolnában ünnepi misét mondtak. A misén jelen voltak József főherceg, Libits és Ormos királyi tanácsosok, Fábián aradi főispán, Szatmáry alispán és Koka felügyelő. A főherceg az oltárkép előtt hosszasan, ajtatosan imádkozott.

A honfoglalás ezredéves emléke az Andrassy-úton. A Zala György szobrász és Schikédanz műépítész által a honfoglalás emlékeztetőre készített monumentális mű felállításához az alapozást már megkezdtek az Andrassy-út városligeti torkolatában. A műemlék oszlopos nagy félkör lesz, az oszlopok közt királyi szobrokkal, a félkör előtt magas oszlopon Gábor arkangyal, ennek az oszlopnak talapzatán pedig Árpád és a vezérek lovas szobrai bronzból. Mélyebb alapozást csak a középső részén csinálnak, mivel odajön a főcsoporthoz: Árpád a vezérekkel lóháton. A főalak, Gábor arkangyal, mintája már kész s a többi is nagyban készül Zala György műtermében. Az oszlop-csarnokba jövő fejedelmi alakokat egyes művészek mintázzák. Az egész műemlék 1902-re készül el teljesen, a mikor az új országházzal egy időben avatják fel.

A magyar posta német vendégei. A német birodalomból több előkelő tisztviselő érkezett Budapestre, hogy a magyar posta berendezésével közelebbről megismerkedjenek. Podbielsky állam-

tíktár vezetése alatt jöttek, s a legszivesebb fogadtatásra találtak. Június 28-ikán báró Daniel Ernő kereskedelmi miniszter a német birodalmi államtitkár és kísérete tiszteletére a park-klubban ebédet adott, a melyen résztvettek: Báró Bánffy Dezső miniszterelnök, Perczel Dezső belügyminiszter, Podbielsky német birodalmi államtitkár, Sydon, a német birodalmi postahivatal igazgatója, Giesecke titkos posta-főtanácsos, báró Wedell, Vörös László államtitkár, Szalay Péter és Ludvig Gyula miniszteri tanácsosok, elnökgazdátok, Follert Károly és Demény Károly posta- és táviró-igazgatók továbbá Vértessy Kálmán miniszteri titkár és Balla Pál, a budapesti telefon hálózat igazgatója. A német vendégek megtekintették a főpostahivatal és a táviró-főállomás, valamint a kézbesítő postahivatal berendezéseit. Az államtitkár meglátogatta a miniszterelnököt, báró Daniel kereskedelemügyi minisztert és Szalay Péter posta- és táviró-elnökgazdát.

A német császár Jeruzsálemben. Vilmos császár a jeruzsálemi prótestáns templom fölszentelésén jelen lesz. Október 26-án érkezik a Szent földre s a következő napon a Genezáret tó mellett lévő Nazáretbe, s innen 29-én Jeruzsálembe megy; a következő napon Betlehembe rándul s ugyanazon a napon lesz a protestáns templom fölszentelése.

Országos dalünnep Aradon. Az ez évben Aradon megtartandó országos dalünnep augusztus 12–15. napjain lesz, még pedig: augusztus 12-én megérkezés és ismerkedési estély, augusztus 13-án versenyéneklés a központ által kijelölt versenykarral, augusztus 14-ikén versenyéneklés a szabadon választott versenykarral, augusztus 15-ikén délelőtt az aradi vértanúk szobrának ünnepélyes megkoszorúzása; augusztus 15-ikén délután nagy összelődás — és e közben id. Ábrányi Kornél felszázados jubilaris ünneplése. A versenyéneklésben tag-egylet 16-nál kevesebb és 32-nél több taggal részt nem vehet.

Rimely püspök jubileuma. Barmegye elhatározta, hogy dr. Rimely Károly besztercebányai megyés püspök papi fölszentelésének ötvenéves jubileumát megünnepeli. Az ünnep három napig tartott a Garam-Szent-Kereszten, a hol a megyés püspök állandóan tartózkodni szokott.

Az ünnepély bevezető része Besztercebányán folyt le, a hol a püspöknek Zala György által készített szobrát leplezték le. Vinyovszky kanonok nagy közönség jelenlétében a szobor előtt beszédet tartott, majd Klein Bertalan igazgató szólt. Végül megkoszorúzták a szobrot. Rimely püspök Rómából jövő június 28-án érkezett a garam-berenczei ál-

A FILIPPINI-SZIGETEK RÖL. — MANILAI DOHÁNYGYÁRI MUNKÁSNŐK TÁVOZÁSA A GYÁRBÓL, MUNKA UTÁN.

Jomásra. Itt küldöttségek várták. Az üdvözlő beszédet Finka Sándor szent-keresztí főszolgabíró tartotta, mely után a püspök Garam-Szent-Keresztre hajtattatott. A saskői vár alatt banderiummal fogadták, az első díszkapunál Zipser Lajos, a másodiknál pedig a gyermekek üdvözlők Rimelyt. A templomnál Szepessy József esperes tartott beszédet, mely után isteni tisztelet következett. Második napon délután díszelődés volt az óvodában, hol Rimely Károly püspök is megjelent, este fakélyásmenettel. Ruffy Pál újbányai országgyűlési képviselő beszédet mondott s a püspök mélyen meghatva köszönte meg az ovációkat. A fellebörgött várost kivilágították, majd pedig táncmulatságot rendeztek a kaszinóban. Június 30-án Rimely püspök nagy kísérettel ünnepi misét mondott a plébániatemplomban s ez alkalommal használta először lelkészkedő papságának díszes ajándékát, az aranykelyhet. A küldöttségek jókívánatait fogadta ezután. Barmegye, Zólyom megye, a káptalan, a lelkészkező papság, a községek, élükön Garam-Szent-Kereszttel s az állami hivatalok üdvözlők a püspököt. A három napos ünnepélyt lakoma zárta be, melyet a jubiláló püspök adott vendégei tiszteletére.

A vidéki színművészet segélyezése. A vidéki színművészet rendezése ügyében minap összehívták értekezleten a belügyminiszter kijelentette, hogy a jövő évi költségvetésben százezer forintot emeli föl a vidéki színművészet segélyezését. Ebből az összegből az elsőrendű színi városok: Arad, Debreczen, Kassa, Szeged, Pozsony és Temesvár évi 10–10 ezer forint államsegélyt fognak kapni, a kisebb színi kerületek pedig egyenkint ötezer forint szubvenczióban részesülnek.

Négyszáz ezer forint jótékony célra. A nem rég elhunyt Wodianer Albert báró főrendiházi tag végrendeletében négyszáz ezer forintot jótékonyági egyesületeknek hagyományozott.

Legnagyobb adományhoz a budapesti szegény betegek üdülőháza jut, a melynek kétszáz ezer forintot hagyományozott. A budapesti József-fuárváznak 10,000 forint, a budai igralmas rendnek 10,000 forint, a fővárosi Erzsébet-leányárvaháznak 10,000 forint, a budapesti vakok intézetében két alapítványul 12,000 forint, a magyar vöröskereszt-egyesületnek 50,000 forint, stb. A tud. akadémia kezelése alá 25,000 forint bocsátott, melynek kamataiból valláskülönbség nélkül két szegény tanuló segélyezendő. A kormány rendelkezésére 30,000 forintot adott, kamataiból két orvosnövendék ösztöndíja fedezendő.

HALÁLOZÁSOK.

KÁLCZY LAJOS, a szabadságharc előtt Győr-megye követe, 1848–49-ben a győri népgyűlések egyik népszerű szónoka meghalt Győrben, 80 éves korában. Mint képviselő az 1849-iki függetlenségi nyilatkozatot is aláírta, a szabadságharc után kül-

Amerikai rajz után.
A «SZABAD KUBA».

földre menekült, de 1852-ben visszatért, 1861-ben a pusztai járás képviselőjévé választották, s a Deák-párthoz csatlakozott. Holttestét Győrből Mindszentre szállították.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: LUDÁNYI egri egyházmegyei kanonok, 89 éves korában Egerben, hol nagy hire volt jótékonyosságának és igazi magyar vendégszeretetének. Házánál minden esztendőben négy-öt szegény diák kapott ellátást. — SCHÄFFER VILMOS dr., a pozsonyi kir. jogakadémia tudós és népszerű tanára, 67 éves korában. Az elhunyt tanár 37 évig tanította a büntető- és észjogot. — GALANTAI gróf ESZTERHÁZY János dr., az erdélyi római katolikus status igazgató-tanácsnak tagja, a történelmi társulat alapító és igazgatósági választmányi tagja, 74 éves korában, Kolozsváron. — NOVÁK GERŐ, örmény szert. áldozópap, állami főgimnáziumi tanár, Szolnok-Dobokamegye bizottsági és Szamosújvár város képviselőtestületi tagja, 50 éves korában, Szamosújváron. — KÁSZONYI ANTAL, nyug. királyi törvényszéki bíró, volt 1848–49-iki honvéd hadnagy, 75 éves korában, Egerben. — SANTAY LAJOS, főmérnök, a folyammérnöki hivatal főnöke, ki a Maros szabályozása körül szerzett érdemeket, Aradon. — SCHNEL KÁROLY dr., Szamosújvár város

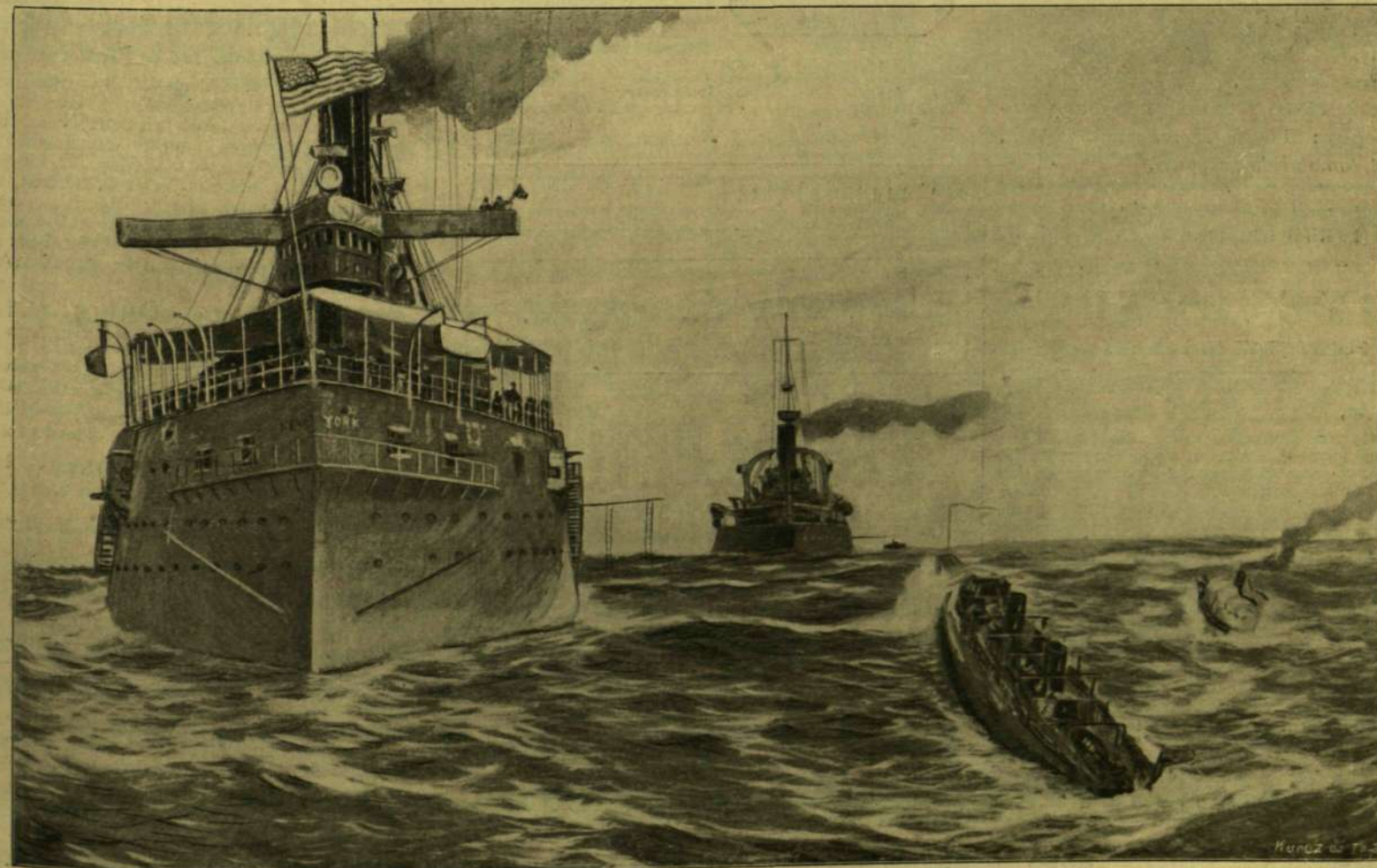
főorvosa, 83 éves korában, Szamosújváron. — ID. CSÁTHÓ AURÉL, a budapesti általános villamossági részvénytársaság pénztárnoka, 64 éves, Budapestben. Az elhunyt a hatvanas évek elején az olaszországi magyar légiónál mint huszártiszt szolgált s a legújabb szervezése alkalmával is ott maradt még egy darabig. A brigantaggio elleni harcokban Avelino környékén tevékeny részt vett. Az elhunytban Csáthó Aurél, a «Politikai Értésítő» szerkesztője és kiadótulajdonosa, édesanyját gyászolja. — HINDL MIHÁLY, posta- és táviró főtitkár 55 éves korában, Brassóban. — LOTZ JÓZSEF, nagybecskereki születésű negyvennyolcas huszárfőhadnagy, 73 éves korában. — SZIGETHY ANTAL, ügyvéd, a zala-eger-szegi ügyvédi kamara elnöke, élete 72 ik évében, Zalaegerszegen. — BECSKY LÁSZLÓ, hírlapíró Budapestben, 32 éves korában. Fialat kora dacára már régebben dolgozott a hírlapoknál, részint mint belső munkatárs, részint mint tárcza-író. Betegsége már évek előtt jelentkezett, mióta egy viszontagságos ntat tett Amerikába. Hazatérve már a sorvasztó betegség emészttette. Édesanyja, Zilahy Agnes, az ismert író, egyetlen gyermekét gyászolja benne. — MANDÁK PÁL, a régi rendőri gárda egyik ismert tagja, pesti mezei biztos, 78 éves korában; élete nagy részét a rendőrség szolgálatában töltötte. — ILLYÉSEVICS ELEK, ügyvéd, nyug. kir. járásbíró, Máramaros vármegye törvénhatósági bizottsági tagja, 53 éves korában, Huszton. — UHLÁRK BÉLA, felső-motesczi állami elemi iskolai tanító, 25 éves korában, Léván. — Kleebergi STROHMAYER ÖDÖN, lovag, 24 éves korában, Debreczenben. — SIMON AMBRUS, 1848–49-iki honvéd-huszártiszt, 71 éves korában, Püspök-Ladányban. — BORDEAUX ALAJOS, 1848-as honvéddörmszter, volt kataszteri és telekkönyvi biztos, 68 éves korában, Budapestben.

Görögországi KORNIS ZSIGMONDNÉ, szül. lozsárdi báró Györfi Berta, 69 éves korában, Debreczenben. — Nemes-kotessy V. ZAHUMENSKY ISTVÁNNÉ, szül. Kianieska Hermin, állami iskolai igazgatótanító neje, 28 éves korában, Abrudbányán. — KOPECZKE JÓZSEFNÉ, szül. Barbics Irén, 44 éves korában, Debreczenben. — LIPTAY ALAJOSNÉ, szül. Schneider Irma, életének 35-ik évében, Budapestben. — HUBALOVSKY KÁROLYNÉ, szül. Kern Klementina, 45 éves korában, Pécsen. — ÖZV. dr. MILKÓ LIPÓTNÉ, Schaffer Johanna, 67 éves korában, Szabadkán. Az elhunytban Milkó Izidor, az ismert író édes anyját gyászolja. — ÖZV. DORNER BÓDOGNÉ, szül. Gyalokay Judit, 50 éves korában, Budapestben.

Szerkesztői mondanivalók.

HMV. F. M. A ezeket a képekkel együtt megkaptuk. Sőt keritünk rá. A képeket illetőleg, jó lenne beküldeni hozzánk a clichéket, ha jó állapotban vannak.

Ha kiragyg. Nosza, csókot adj. Az első hangzatos magyar rythmusban zendül meg; de ebből is áll egész

AZ AMERIKAI HAJÓHAD KEY-WESTNÉL. — A «CUSHING» TORPEDÓHAJÓ ÜZENETET VISZ A TENGERNAGYI HAJÓRA.

SIÓFOK-FÜRDŐ
a Balaton mentén.

A „Siófok” Balaton fürdő részvénytársaság
szállodáinak szobái a társaság siófoki irodájában előjegyezhetők.

Három modern berendezésű szálloda.

*A „Központi” szállodában szobák 120–150 forint idény-
áron kaphatók.*

Siófok fürdő rendkívül jó fekvése, a fürdő finom fűnyeralaja és idegedző hullámvérése, a gyönyörű park és parti sétány, valamint azon kényelem, mely a mai kor igényeinek megfelelően a társasági fürdőtelepen fellelhető.

„SIÓFOK” FÜRDŐTELEPET

Magyarország leglátogatottabb fürdőhelyeij sorába emelték.

Uri ellátás.— Csónakázás, lovagló és kerékpár-pálya, lawn tennis, hangversenyek, tánczenstélyek, katonas- és cigányzene, bel- és külföldi mindennemű hírlapok stb., stb. — Felvilágosítottakkal készséggel szolgál a

„Siófok” Balaton fürdő részvénytársaság igazgatósága.

7724

